

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

1. עאמר ותד ו-23 עותרים נוספים על-ידי ב"כ עו"ד שי דקס	<u>העותרים בעת"מ 16-06-3394</u>
2. אביגיל אבו ו-6 עותרים נוספים על-ידי ב"כ עו"ד יניב לנקרי	<u>העותרים בעת"מ 16-06-15952</u>
3. הילה סבג ו-37 עותרים נוספים על-ידי ב"כ עו"ד אורן טסלר ועו"ד רינת אראל גילעד	<u>העותרים בעת"מ 16-06-16427</u>
4. עופר חיימוף על-ידי ב"כ עו"ד רוני קרדונר	<u>העותר בעת"מ 16-06-15952</u>
5. חן לביא ו-12 עותרים נוספים באמצעות נציגם מר חן לביא	<u>העותרים בעת"מ 16-06-38999</u>

נגד

1. לשכת עורכי הדין בישראל	<u>המשיבות</u>
2. הוועדה הבוחנת של לשכת עורכי הדין שתיהן על-ידי ב"כ עו"ד גלעד וקסלר	

פסק דין

9תח דבר

1. לפניי חמש עתירות מינהליות, שבגדרן מבקשים עשרות רבות של מתמחים אשר נבחנו בבחינות ההסמכה של לשכת עורכי-הדין במועד חודש מאי 2016, כי בית-המשפט יורה למשיבות, לשכת עורכי הדין והוועדה הבוחנת של הלשכה, לפסול כרבע משאלות מבחן ההסמכה בכתב של

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

לשכת עורכי הדין – בסך הכל 23 שאלות מתוך 100 בשאלון "רב ברירה", או לחלופין להוסיף חלופות נוספות כתשובות נכונות. בעתירותיהם טוענים העותרים, כי השאלות או חלק מהן אמורות להיפסל – בין-השאר – הן מחמת חוסר סמכות בהצגת השאלות, הואיל ואלו לא נכללות בחומר שעליו נועדו על-פי הדין להיבחן; והן בשל חוסר סבירות קיצוני בניסוח השאלות ובבחירת התשובה הנכונה. כן מלינים העותרים על התנהלות הוועדה, ובעיקר על היעדר הנמקה בהחלטתה לדחות את ההשגות שהגישו.

2. מדובר בחמש עתירות, שכל אחת נדונה בנפרד, אך בנוכחות באי-כוחם של כל העותרים ביתר העתירות; זאת על-פי הסכמת הצדדים, כדי לאפשר לכל העשרות הרבות של העותרים שהתייצבו לדיון להיות נוכחים באולם המשפטים בעת הדיון בעתירתם הקונקרטית. ההכרעה בכל העתירות, ניתנת במאוחד.

בעת"מ 3394-06-16 עותרים 24 עותרים, המיוצגים ע"י עו"ד שי דקס, בעניינן של שאלות 4, 5, 14, 28, 33, 47, 55, 61, 70, 72 ו-98 (כל השאלות לעיל ולהלן יהיו בהתאם למספרן בגרסה 1 לשאלון). בעת"מ 15952-06-16 משיגים שבעה עותרים, באמצעות עו"ד יניב לנקרי, לגבי שאלות 4, 5, 17, 20, 28, 29, 33, 48, 51, 55, 67, 70 ו-98. בעת"מ 16427-06-16 מבקשים 38 עותרים, על-ידי עו"ד אורן טסלר ועו"ד רינת אראל גילעד, לפסול או לקבל חלופות נוספות כנכונות, ביחס לשאלות: 5, 28, 29, 33, 43, 48, 55 ו-70. בעת"מ 26386-06-16 הלין העותר בעתירה שהוגשה על-ידו ללא ייצוג משפטי, על שלוש שאלות – 29, 43 ו-61; אך בדיון, שבו יוצג על-ידי עו"ד רוני

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

קרדונר, העמיד את עתירתו על שאלה אחת בלבד – שאלה 61. העתירה בעת"מ 38999-06-16 הוגשה על-ידי 13 עותרים, המיוצגים על-ידי עותר 1, מר חן לביא, זאת על-פי בקשתם ובהתאם לתקנה 28 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן – תקנות סדר הדין האזרחי). בעתירתם משיגים העותרים על שאלות: 5, 13, 28, 29, 33, 37, 47, 48, 53, 69 ו-70. חלק מהעותרים אף מבקשים, בנוסף לפסילת השאלות או לקבלת חלופות נוספות, גם לקבל "נקודה רוחבית", בשל כשלים נטענים בהליך בחירת השאלות. כאמור, בסך הכל משיגים 77 העותרים שבחמש העתירות על רבע משאלות המבחן – 25 מתוך 100 שאלות.

3. העתירות הנדונות מצטרפות לעתירות חוזרות ונשנות במהלך השנים, המוגשות על-ידי נבחנים בבחינות ההסמכה של לשכת עורכי הדין, אשר בהן מועלות טענות דומות, בעניין היעדר סמכות להציג שאלות החורגות מחומר הבחינה, בדבר אי-סבירות החלטות הוועדה הבוחנת ובעניין הימנעות הוועדה מלנמק את ההחלטות.

יצוין, כי בתיקון מס' 38 לחוק לשכת עורכי הדין, שפורסם ברשומות ביום 31.3.16, ואשר יכנס לתוקף ביום 1.11.17, הותוו שינויים בכל הנוגע להרכב הוועדה הבוחנת ודרכי מינויה, וכן הונחה תשתית למעבר למתכונת בחינות הכוללת את המשפט המהותי, באופן שונה מזה הנהוג עד כה (על ההתייחסות לשינוי החקיקתי ראו: בג"ץ 9053/15 רות מכנס נ' שרת המשפטים (19.4.16)).

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

4. אפנה תחילה לסקירת המסגרת הנורמטיבית הנוגעת לבחינות לשכת עורכי הדין ומתחם ההתערבות השיפוטית בהחלטות הוועדה הבוחנת, ובהקשר זה אף אחזור על עיקרי הדברים שהובאו על-ידי בעניין זה בעבר (עת"מ (י-ם) 1128/07 אבי תגאיייה נ' לשכת עורכי הדין בישראל (13.2.08); ועת"מ 223/10 דודן ברקוביץ נ' לשכת עורכי הדין (7.4.10)). בהמשך, תידונה טענות הצדדים בעניין הפגמים הנטענים בהחלטותיה של הוועדה הבוחנת, וכדבר השאלות שהעותרים מבקשים את פסילתן או את הבאתן בחשבון של חלופות נוספות כתשובות נכונות.

בחינות לשכת עורכי הדין – המסגרת הנורמטיבית

5. סעיף 38 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן גם – החוק), קובע כי בתום תקופת התמחות, על המועמד לחברות בלשכת עורכי הדין (להלן גם – הלשכה) להיבחן בבחינות הלשכה במקצועות מעשיים. תכנית הבחינות וסדריהן נקבעו בתקנות לשכת עורכי הדין (סדרי בחינות בדיני מדינת ישראל ובמקצועות מעשיים), התשכ"ג-1962 (להלן – תקנות לשכת עורכי הדין או התקנות) זאת על-יסוד הוראת סעיף 39 לחוק. תחילה, על המועמד לעבור בחינה בכתב, ואם עמד בה בהצלחה – עליו לעבור בחינה בעל-פה לפני ועדה בוחנת בהרכב של שלושה חברים. הבחינות נועדו לבדוק את הידע המשפטי הבסיסי של הנבחן, בשים לב להיבטים המעשיים של מקצוע עריכת הדין. תכליתן של ההוראות בעניין בחינות ההסמכה, הנה שמירת רמתו המקצועית של מקצוע עריכת הדין, אשר הבחינות מהוות מעין שער אחרון לקראת הכניסה לשורותיו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

6. לצורך עריכת הבחינה בכתב הוקמה ועדה בוחנת, שהרכבה הורחב עם השנים. סעיף 40 לחוק (בנוסחו לפני התיקון מיום 31.3.16) קובע, כי הרכב הוועדה כולל שופט, עו"ד מהשירות המשפט ועו"ד פרטי. במהלך השנים הורחב ההרכב, והוא כולל היום תשעה חברים, כמפורט בכתבי-התשובה לעתירות דנן. בראש הוועדה עומד נשיא בית המשפט המחוזי בחיפה, כב' השופט י' אלרון, ויתר חבריה הם שני שופטים מחוזיים, שלושה עורכי דין מהשירות הציבורי ושלושה עורכי דין מהמגזר הפרטי אשר בהרכבה הנוכחי של הוועדה נמנה עליהם גם פרופסור למשפטים. בבסיס הרכבה של הוועדה עומדת תכלית החקיקה למסור את ההכרעה בדבר קבלת חברים חדשים לשורות הלשכה בידי גוף אובייקטיבי-מקצועי, ולא בידי מוסד "רגיל" ממוסדות הלשכה. הוועדה הבוחנת אמונה על ניסוח השאלות אשר תופענה במבחן בכתב, אחראית על קביעת פתרונה הנכון של כל שאלה ומופקדת על הדיון וההכרעה בהשגות המוגשות לה במהלך הבחינה ולאחריה. הוועדה מתכנסת הן בטרם אישור השאלות והן לאחר הבחינה. מיד עם קבלת תוצאות הבחינה, עוד בטרם שלב ההשגות, מבצעת הוועדה התייעצות ראשונית, כדי לבדוק שמא לא גרמה שאלה מסוימת, הגם שאושרה בשעתה, לאי-הבנה, באופן המצדיק מתן ניקוד לחלופות נוספות בתשובות שהוצעו, או פסילת השאלה. מיד לאחר פרסום תוצאות הבחינה בכתב והצגת פתרונה באתר האינטרנט של הלשכה, מאפשרת הוועדה לנבחנים, אשר מעוניינים להשיג על תוצאות הבחינה, לעשות כן, חרף העובדה שלא הוסדר בדין הליך של השגה או ערעור על תוצאות הבחינה. הליך ההשגה מאפשר לוועדה לבדוק את עצמה פעם נוספת, ולשקול האם יש לפסול שאלה מסוימת או לקבל גם חלופה נוספת כתשובה נכונה. אם מחליטה הוועדה לקבל השגה כלשהי, הרי שהחלטתה תחול על כל מי שנבחן, בין אם הגיש השגה ובין אם לאו (לעניין נוהלי הוועדה ראו: בג"צ 4904/04

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

ותד נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד נח (5) 476, 473 (8.6.04)). בשנים האחרונות דנה הוועדה באלפי השגות בכל מועד בחינה. על-פי האמור בכתבי-התשובה לעתירות, ההשגות מחולקות בין חברי הוועדה, אשר מעיינים בהן כל אחד בנפרד; וכעבור מספר ימים מתכנסת הוועדה בהרכבה המלא, עוברת על השאלות שבשאלון ובודקת אם יש לגביהן השגות והאם ראוי לקבלן.

מתחם ההתערבות השיפוטית בהחלטות הוועדה הבוחנת – רקע משפטי

7. כאמור, עיקר תפקידה של ועדת הבחינות הנו לערוך את השאלונים ולפקח על הבחינות ובדיקתן ההוגנת, כדי לשמור על רמתו המקצועית של מקצוע עריכת הדין. הוועדה הבוחנת, כמו כל רשות מינהלית, מחויבת לפעול בגדרי הסמכויות שהוענקו לה בדין, ושיקוליה אמורים להיות מיושמים באופן מידתי, סביר והוגן. בכל הנוגע לחובת ההפעלה הנאותה של שיקול הדעת של הוועדה, במובחן מחובת הוועדה שלא לחרוג מסמכותה, התערבות בית-המשפט בהחלטות הוועדה מוגבלת ביותר, אגב נקיטת זהירות וריסון רב. כבר נפסק, לא אחת, כי בית-המשפט ייטה בדרך כלל, שלא לשים עצמו בנעליה של ועדה בוחנת המורכבת מאנשי מקצוע, לא ימיר את שיקול דעתה בשיקול דעתו, ויצמצם את התערבותו בהחלטותיה אך במקרים של חריגה מסמכות, או כאשר לוקה ההחלטה בפגם אחר מן הפגמים שיש בהם כדי לפסול החלטה מינהלית או שיקול דעת מינהלי.

8. הכלל האמור הותווה בהלכה הפסוקה לגבי בחינות הסמכה מקצועיות, ובכלל זה בחינות ההסמכה במקצוע עריכת הדין, ועמד עליו בית-המשפט העליון, בין-השאר, בפסק-הדין המנחה בבג"ץ 7505/98 קוריאלי נ' לשכת עורכי הדין בישראל, פ"ד נג(1) 153, בעת שעתירות נגד

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

החלטות ועדות בחינה נדונו בבג"ץ: "בית-משפט זה אינו יושב כוועדת ערעורים על הגוף שהוסמך על-פי החוק לדון בבחינות מקצועיות, ואינו מוכן להחליט, במקומו של הגוף המוסמך, מה התשובות הנכונות ואם הנבחן הצליח בבחינה. כך בתחום הרפואה ובתחום מקצועות אחרים שבהם אין בידי בית-המשפט ידע מקצועי. הכלל הוא שבית-המשפט אינו נוטה להתערב בשיקול הדעת של מי שהוסמך לבחון את הכשירות המקצועית, אלא אם הוכח לו כי שיקול הדעת לוקה בפגם של שיקולים זרים או בפגם אחר מן הפגמים שיש בהם כדי לפסול שיקול דעת מינהלי... זה הכלל גם בתחום המשפטים, ואין בכך כדי לשנות שבתחום זה מצוי בידי בית-המשפט ידע מקצועי, כך במיוחד כאשר הסמכות לבחור את השאלות בבחינה, לקבוע מה התשובות הנכונות לשאלות אלה ולהחליט מי עמד בבחינה, הופקדה על-ידי החוק בידי גוף בעל כשירות מקצועית גבוהה, כמו הוועדה הבוחנת" (לעיל, עמ' 166; וכן ראו: בג"ץ 2346/96 בוכבזה נ' לשכת עורכי הדין (8.5.96); ובג"ץ 110/87 בלוי נ' שר המשפטים, פ"ד מא(2) 373 (1987)).

9. בית-המשפט העליון חזר על ההלכה האמורה בשורה של פסקי-דין נוספים, הן בטרם הועברה לבית-המשפט לעניינים מנהליים הסמכות לדון בעתירות בנושא בחינות לשכת עורכי הדין (במסגרת התיקון משנת 2005 לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים, התש"ס-2000); והן לאחר מכן. בהקשר זה שב ופסק בית-המשפט, כי ככלל "אין כל מקום להתערב בהחלטות הוועדה הבוחנת במישור שיקול הדעת" (בג"ץ 10455/02 בועז אמיר נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד נז(2) 729, 734 (2003)); כי בית-המשפט לא ייטול על עצמו "לא בענייני משפט ולא בתחומים אחרים את התפקיד להכריע מהי שאלה ש'מתמחה סביר' אינו יכול להשיב עליה", שכן "הכרעה מעין זו תהפוך את בית-המשפט לוועדת ערעורים" (בג"ץ 10937/03 לוי נ' לשכת עורכי הדין בישראל (26.2.04));

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

וכי בית-המשפט לא ישים עצמו "כגוף ערעורי בטענות בדבר נכונות התשובות" (בג"ץ 4904/04 בעניין ותד, לעיל, בעמ' 477-478). עוד נפסק, כי "הרכבה המקצועי של הוועדה, כמו גם אי-תלותה ומהות תפקידה, מחייבים ריסון רב מצד בית המשפט בהפעלת ביקורת שיפוטית הנוגעת לניסוח שאלות ותשובות ובאשו לסיוגן" (עע"מ 989/15 לשכת עורכי הדין בישראל נ' מוחמד סובח (13.4.15)); כי קיימת חשיבות ל"עמידה הקפדנית על ההלכה השוללת ירידה לזירה ובחינה של השאלות לגופן על ידי בית המשפט, מקום שהטענות מכוונות נגד שיקול הדעת של הוועדה הבוחנת בניסוח השאלות ובקביעת התשובות" (לעיל); וכי "היקף ההתערבות המצומצם אשר הותווה בפסיקה הוא אשר צריך להנחות את בית המשפט, בכל הנוגע לבחינות מקצועיות בכלל, ולבחינות לשכת עורכי הדין בפרט" (עע"מ 1811/12 לשכת עורכי הדין בישראל נ' חן לב-רן (2.5.12)). בצד זאת, הובהר בפסיקה, כי חרף העיקרון שלפיו הביקורת השיפוטית אינה משתרעת, בדרך-כלל, על תוכן של השאלות ובחירת התשובות הנכונות, יהיה מקום להתערבות בית-המשפט רק כאשר הוכח ששיקול הדעת בעריכת השאלות "לוקה בפגם של שיקולים זרים או בפגם אחר מן הפגמים שיש בהם כדי לפסול שיקול דעת מינהלי" (בג"ץ 7505/98 בעניין קוריןאלדי, לעיל), או ב"פגמים אחרים היורדים לשורש שיקול הדעת המינהלי" (עע"מ 1811/12 בעניין לב-רן (לעיל); וראו: בג"ץ 6250/05 איציק לוי נ' לשכת עורכי הדין (20.10.05); עע"מ 989/15 בעניין מוחמד סובח, לעיל; ובג"ץ 10455/02 בעניין אמיר, לעיל). כן נפסק, באשר לחריג לכלל, כי "אין להוציא מכלל אפשרות מקרים חריגים ונדירים שבהם תהא התערבות גם בעניין נכונות השאלות, כדי למנוע עיוות דין ולשם עשיית צדק" (בג"ץ 4904/04 בעניין ותד, לעיל). ככל שמדובר בהשגה על סמכותה של הוועדה הבוחנת לכלול שאלה ספציפית בבחינה בזיקה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

לרשימת הנושאים שבתקנה 18 לתקנות, הרי שהביקורת השיפוטית היא דווקנית, אגב הקפדה שרק שאלות שבאות בגדרה של תקנה 18 לתקנות, תוכלנה להיכלל בשאלון (כמו המקרים שנדונו בעע"מ 989/15 בעניין מוחמד טובח, לעיל; ובבג"ץ 10455/02 בעניין אמיר, לעיל). מנגד, כאשר מדובר בנושא שהוועדה מוסמכת לשאול לגביו בבחינה, הרי שכמבואר לעיל – הביקורת השיפוטית מצומצמת, למעט מקרים שבהם נתגלה פגם מהותי היורד לשורש שיקול הדעת המינהלי. בצד זאת הומלץ לא אחת בפסיקה, כי שאלון הבחינה ינוסח בלשון בהירה, המונעת ככל הניתן ערפולים ודו-משמעות, לשם מניעת פתח ממשי לטעות ומבוכה (בג"ץ 6250/05 בעניין איציק לוי (לעיל), ועע"מ 1811/12 בעניין לב-רן (לעיל)). כן נפסק, כי "שאלות איזוטריות שלעיתים אין התשובה עליהן ברורה דיה, או קשות באופן בולט כך שמתי מעט יכלו להשיב עליהן, עלולות להחטיא את המטרה גם אם מצויות הן בגדר הסמכות; ואולם אין פירוש הדבר שבית המשפט יתערב בהן כלל..." (בג"ץ 6250/05 בעניין איציק לוי (לעיל)); אם כי, במקרים גבוליים, כאשר התשובה לשאלה לא הייתה ברורה דיה, ומדובר היה בנושא "המצוי באיזוטריה מבחינה מעשית", החליט בית-המשפט לפסול את השאלה (עע"מ 941/14 עבד אל רחמאן עתאמלה נ' לשכת עורכי הדין בישראל (24.4.14)).

10. יודגש, כי שאלון הבחינה בכתב מורה לנבחן לבחור "את התשובה הנכונה ביותר", מבין ארבע התשובות המופיעות לצדה של כל שאלה. העובדה שאף אחת מארבע התשובות המוצעות אינה מלאה או מושלמת, אינה מהווה, כשלעצמה, עילה לפסילתה של שאלה, ובמקרה שכזה הנבחן אינו רשאי להימנע מלהשיב לשאלה, ועליו לבחור את התשובה הקרובה ביותר, מבין יתר התשובות,

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

לתשובה המלאה (עת"מ 223/10 בעניין דודון ברקוביץ (לעיל); וכן ראו: עע"מ 1811/12 בעניין לב-רן (לעיל); עת"מ 1412/09 שמעון האן נ' לשכת עורכי הדין בישראל (18.8.09), לעיל; ועת"מ 1473/09 שרון סבן נ' לשכת עורכי הדין בישראל (1.10.09)).

בחינות ההסמכה הנדונות בעתירות וההשגות עליהן

11. עם קבלת תוצאות הבחינה ממערכת הסריקה הממוחשבת, עוד לפני שלב ההשגות, החליטה הוועדה, לאחר התייעצות, לפסול את שאלה 44 בשל טעות הדפסה, וליתן לכל הנבחנים נקודה עבור שאלה זו, תהא התשובה שסימנו כנכונה אשר תהא. בשלב ההשגות הוגשו 4,226 השגות, שהתייחסו ל-56 שאלות מתוך 100.

עיקר הטענות המועלות בעתירות

12. לטענות המועלות על-ידי מרבית העותרים, שלושה ראשים: האחד – טענות כלליות בדבר אופן דחיית ההשגות, על-פי הנטען בדרך גורפת וללא הנמקה; השני – בקשה לפסילת שאלות, מן הטעם שאלו – על-פי הנטען – אינן נכללות בנושאי הבחינה לפי תקנה 18 לתקנות לשכת עורכי הדין; והשלישי – טענות בעניינן של שאלות, אשר לשיטת העותרים יש צורך לפסול או להכיר בחלופות נוספות כתשובות נוספות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

הטענות בדבר אופן עבודת הוועדה והיעדר הנמקות להחלטותיה

13. חלק מהעותרים מלינים על אופן התנהלותה של הוועדה בדיון בהשגות, ועל היעדר נימוקים

להחלטתה הגורפת לדחות את כל ההשגות.

את האופן שבו דנה הוועדה בהשגות, ואת מתן ההחלטה בהיעדר הנמקות, הסבירו המשיבות, הן בהוראות הדין והן באילוצים העומדים בפני הוועדה להכריע באלפי השגות בעניין עשרות שאלות בפרק זמן קצר. באשר להוראות הדין, ציינו המשיבות כי על-פי הוראות החוק והתקנות, כמו-גם על-פי הפסיקה, אין לנבחנים זכות ערעור, וכי ההשגות נבחנות לפני משורת הדין. בכל הנוגע לאופן בדיקת ההשגות ולהיעדר הנמקות, טענו המשיבות כי הואיל והוועדה הבוחנת אינה כפופה לחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958 (להלן – החוק לתיקון סדרי המינהל), והיות שקמה דחיפות מרבית לדון בהשגות בהקדם האפשרי מחמת לוח הזמנים הדחוק, כדי לאפשר למי שהשגתו תתקבל לגשת למבחן ההסמכה בעל-פה – אין להטיל על הוועדה חובה לנמק את החלטותיה בהשגות. בהקשר לאילוצי לוח הזמנים, הוסיף וציין ב"כ המשיבות בכתב-התשובה, כי בשנים האחרונות מוגשות אלפי השגות לאחר כל מבחן, לגבי עשרות שאלות מתוך 100 שאלות המבחן; וכי מדובר "בתעשיית השגות" המוגשות בסיוע "בתי יוצר" להשגות. הוא הוסיף, כי "ייתכן שאילו לא הייתה זאת תעשיית ההשגות, ולוועדה הייתה מוגשת כמות סבירה של השגות על כמות סבירה של שאלות, היה מקום לשקול מענה מנומק לשאלות". המשיבים גורסים, כי על-רקע האילוצים האמורים, מסתפקת הוועדה בפרסום פתרון הבחינה, אגב הפנייה לסימוכין – סעיפי החוק או פסקי-דין שעליהם הסתמכה; ובכך עומדת הוועדה בהמלצת

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

הפסיקה לפרסם פתרון מנומק לשאלות. שיקול נוסף לפיו אין מקום לשיטתן של המשיבות להטיל חובת הנמקה על הוועדה הוא בהיות הוועדה "גוף קולגיאלי", המורכב ממספר חברים, כאשר על גוף כזה לא מוטלת בדרך-כלל חובת הנמקה. על-רקע האמור גורסות המשיבות, כי אין מקום להטיל על הוועדה חובת הנמקה פרטנית לגבי כל השגה והשגה. הם הוסיפו והדגישו בכתבי-התשובה: "יחד עם זאת, מאחר שהוועדה בחנה לעיצומן את ההשגות – הרי ברורה מאליה ההנמקה לגבי ההשגות שלא נתקבלו: גם לאחר דיון בהשגות סברה הוועדה כי אין בהן לבסס את התשובה הלא נכונה שהנבחן ענה לשאלה זו או אחרת, ושהמקורות המשפטיים שפירטה בפתרון הבחינה מצדיקים את עמדתה חרף ההשגות" (ההדגשות במקור).

14. לא נפל פגם בהחלטת הוועדה לדחות את ההשגות ללא פירוט נימוקי הדחייה. החוק לתיקון סדרי המינהל אינו חל על הוועדה הבוחנת כאשר היא דנה בהשגות. על-רקע זה נפסק, כי באילוצים של לוח זמנים דחוק, ובפרט כשמדובר בגוף קולגיאלי, לא מוטלת חובה על הוועדה לנמק את החלטותיה בהשגות, ודי בהעלאת ההחלטה על הכתב ללא צורך שכל חבר בוועדה ינמק את עמדתו ((בג"ץ 7905/98 בעניין קוריןאלדי, לעיל)). על היעדר חובת הנמקה בנסיבות האמורות עמד בית-המשפט העליון (כב' השופטת נאור, כתארה אז) בבג"ץ 5407/05 אביבה נהרי נ' לשכת עורכי הדין בישראל (16.6.05): "אחדים מהעותרים טוענים כי הלשכה חייבת לנמק את סירובה להכיר בתשובות שלטענתם הן הנכונות ככאלו. לטענה זו נתנה הלשכה תשובה מספקת בבג"ץ 7905/98 קוריןאלדי נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד נג(1) 153. אוסיף ואומר כי לוח המועדים – צפוף הוא. ישנן בחינות בעל פה אליהן זכאים לגשת מי שעברו את הבחינה בכתב. בלוח זמנים זה אין לצפות מגוף קולגיאלי להנמקה יותר מפורטת מאשר הצבעה על התשובה הנכונה, או על תשובה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

נוספת בגינה מוכנה הוועדה לקבוע ניקוד". על הלכה זו חזר בית המשפט העליון גם בכג"ץ 6250/05 בעניין איציק לוי (לעיל); אך בצד זאת גם המליץ, כי יפורסם פתרון מנומק של הבחינה מיד לאחר סיומה, עוד בטרם הגשת ההשגות – צעד שעשוי להפחית את מספר ההשגות (לעיל). כפי שצוין, הוועדה פרסמה את פתרון הבחינה, אגב הפניה לסימוכין – המקורות המשפטיים שעליהם הסתמכה; ובכך לשיטתה עמדה בהמלצת הפסיקה לפרסם פתרון מנומק לשאלות. כאמור, בשלב ההשגות הוגשו לוועדה 4,226 השגות (!) שהתייחסו ל-56 שאלות מתוך 100. לנוכח אלפי ההשגות שהוגשו ולוח הזמנים הדחוק שנדרש להכרעה בהן, ועל-רקע ההלכה הפסוקה בדבר היעדר חובת הנמקה בהחלטות בהשגות, לא נפל כל פגם בשיקולי הוועדה, שהוכאו לעיל, להכריע בהשגות – לאחר בחינתן וקיום דיון בוועדה – בהחלטה בכתב ללא פירוט נימוקים.

הבקשות לפסילת שאלות מחוסר סמכות, מחמת אי-הכללתן בנושאי הבחינה

15. הנושאים שעליהם אמורים הנבחנים להיבחן מפורטים בתקנה 18 לתקנות, שלהלן לשונה:

"הנבחן יבחן באחד מנושאים אלה:

(1) חוקי יסוד;

(2) סמכויות בתי המשפט, לרבות בתי דין דתיים ובתי הדין לעבודה;

(3) סדרי הדין הפלילי לרבות סמכויות חקירה ואכיפה וסדרי הדין האזרחי לרבות בורריות;

(4) דיני ראיות תוך שימת דגש על היבט המעשי;

(5) הליכי הוצאה לפועל, פשיטת רגל וכינוס נכסים;

(6) סדרי רישום של מקרקעין ושל זכויות במקרקעין ועקרונות המיסוי הקשור בכך;

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

- (7) רישום בתאגידים, מסמכי תאגידים, הליכי פירוק, רישום שעבודים וביטולים;
(8) ניסוח חוזים ומסמכים משפטיים;
(9) שינויים וחידושים בחקיקה ובפסיקה בתחומים המופיעים בתקנה זו;
(10) אתיקה מקצועית, חוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, והכללים שהותקנו לפיו;
(11) ידיעה כללית בכללי פרשנות;"

חלק מהעותרים טוענים, כי מקצת השאלות חורגות מסמכות הוועדה לבחון עליהן, שכן אלו אינן באות בגדרה של תקנה 18 לתקנות.

16. כפי שבואר בסקירת הרקע המשפטי לעיל, יש ליתן פרשנות דווקנית לנושאי הבחינה המנויים בתקנה 18 לתקנות. בצד זאת הודגש בפסיקה, כי ההלכה האמורה חלה על פרשנות הנושאים הנמנים בתקנה 18 ולא על פרשנות שאלון הבחינה בנושא הנמנה בתקנה הנ"ל; כי "שאלה הנגועה בחריגה מסמכות היא שאלה שאין דרך (סבירה) לפרשה כמתייחסת לנושא הכלול בתקנה 18, ולא שאלה שתשובותיה, כולן או חלקן, נוסחו בצורה בלתי מדויקת המאפשרת – אך לא מחייבת – לפרש את השאלה כסבה על נושא שמחוץ לתקנה 18", וכי "די בקיומה של אפשרות פרשנית (סבירה) הפוכה, המקיימת את סמכותה של ועדת הבחינות לקבוע את השאלה, כדי להעדיף את אותה פרשנות על פני פרשנות השאלה או התשובות לשאלה באופן המאיין את סמכות ועדת הבחינות" (עת"מ 1473/09 בעניין שרון סבן, לעיל). לכך יש להוסיף, כי כאשר הייתה שנויה במחלוקת פרשנות הנושאים המנויים בתקנה, בשל קשיים בתחימת הגבולות, כמו למשל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

בשאלת הסיווג בין דין מהותי לבין דין דיוני, נפסק על-ידי בית-המשפט העליון, מקדמת דנא, כי הנטייה להתערב בשיקול הדעת המקצועי של הבוחנים, בעניין הסיווג, היא מצומצמת (בג"ץ 94/67 אליהו יצקן נ' לשכת עורכי הדין בישראל, פ"ד כ"א(1) 419 (17.4.67)). כב' השופט לנדוי (כתארו אז) ציין: "תחימת הגבולות בין הדין המהותי ואותם נושאים מעשיים שבהם נערכת הבחינה הנדונה היא עצמה אינה תמיד קלה ולא על בית משפט זה להורות לוועדת הבוחנים כיצד תשקיף על שאלה זו"; וכב' השופט כהן (כתארו אז) הוסיף: "השאלה מה ומה נכנס בגדר נושאי הבחינה הנדונה לפי התקנות ומה אינו נכנס בגדרן, נתונה... לשיקול דעת הבוחנים. לעניין זה, הרי העובדה ששופטי בית-המשפט הזה, במקרה, עשויים הם או מסוגלים ליצור לעצמם דעה משלהם מהו דין מהותי ומהו דין עיוני, אינה מעלה ואינה מורידה כלל, שהרי הדין החל לעניין התערבותו של בית-משפט זה על בחינות במקצועות המשפט, צריך לחול גם על בחינות במקצועות אחרים הנערכות על פי החוק, ואשר שופטי בית משפט זה אינם בקיאים בהם כלל ועיקר" (לעיל).

מכאן עולה, אפוא, כי בהחילו את הביקורת השיפוטית על החלטת הוועדה הבוחנת בשאלת הסמכות להציג שאלות, הרי שככל שמדובר בפרשנות הוועדה את נושאי הבחינה הנמנים בתקנה 18, נדרש בית-המשפט לבחון את החלטת הוועדה על-פי דיני הפרשנות הכלליים, זאת על-רקע לשונה של התקנה בניסוחה הכללי האמור, תכליתה ותכלית הבחינה כולה – בחינת כישוריו המשפטיים של הנבחן והידע שלו בעניינים מעשיים שיהיו רלבנטיים לתפקידו כעורך-דין; כאשר במקרים שבהם תחימת הגבולות בהיבט המקצועי היא מורכבת ואינה חדה – יש ליתן משקל לשיקול דעת הבוחנים. ככל שעסקינן במחלוקת, האם שאלה קונקרטית נכללת בנושא הנמנה באופן

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

מובהק בתקנה 18, די בכך שפרשנות הוועדה, לפיה השאלה באה בגדרו של הנושא הנמנה בתקנה, היא פרשנות סבירה, כדי לאשר את החלטת הוועדה, אף אם קיימת פרשנות סבירה אחרת.

מכאן אתייחס לכל שאלה בנפרד, בעניין מרבית השאלות שלגביהן הועלו טענות על-ידי חלק מהעותרים בדבר חוסר סמכות בהכללתן בבחינה.

17. שאלות 14-1: שתי השאלות מתייחסות לסדרי דין בענייני משפחה. חלק מעותרים טוענים, כי השאלות מצויות מחוץ לחומר הלימוד שהוגדר בתקנה 18. אין בידי לקבל טענה זו. תקנה 18 מתייחסת, בין-השאר, ל"סדרי הדין האזרחי". פרשנותה של הוועדה, לפיה הביטוי "סדרי הדין האזרחי", כולל את כל סדרי הדין בהליכים הנחשבים חלק מהמשפט האזרחי, ובכללם דיני המשפחה – הנה פרשנות סבירה, לאור לשון התקנה בניסוחה הכללי האמור, ותכלית התקנה על-רקע מטרת הבחינה כולה; ובפרט כאשר חוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995, קובע כחלק מהגדרת "ענייני משפחה" – "תובענה אזרחית בין אדם או עזבונו לבין בן משפחתו או עזבונו, שעילתה סכסוך בתוך המשפחה, יהא נושאה או שוויה אשר יהא"; ושעה שסדרי הדין בבית-המשפט לענייני משפחה מעוגנים בתקנות סדר הדין האזרחי (בחלק ג' לתקנות).

18. שאלה 72: שאלה זו מתייחסת לסמכות בית-משפט שלום להאריך מאסר על תנאי שהוטל על נאשם בבית-דין צבאי, ואשר כבר הוארך בגזר-דין קודם של בית-משפט שלום. התשובה הנכונה לשאלה היא תשובה ד', לפיה קמה חובה להפעלת המאסר על תנאי; ואין מחלוקת על כך. תשובה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

זו נלמדת מהוראות סעיפים 55 ו-57 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין), שבפרק ו' לחוק, אשר כותרתו: "דרכי ענישה". כאמור, תקנה 18 תוחמת את נושאי הבחינה, בזיקה לנושא הנדון. יצוין, כי בעבר נקטה התקנה בביטוי "סדרי הדין במשפטים פליליים", אך בהמשך שונתה לנוסחה היום – "סדרי הדין הפלילי לרבות סמכויות חקירה ואכיפה". אחדים מהעותרים טוענים, כי שאלה 72 עוסקת בדיני העונשין המהותיים, ולא בסדרי הדין, מה-גם שדיני השיפוט הצבאי אינם חלק מהחומר לבחינה; ולפיכך דינה להיפסל בשל היעדר סמכות לכלול אותה בשאלון הבחינה. המשיבות גורסות, בין-השאר, כי הביטוי "סדרי הדין הפלילי" כולל בחובו את כל דרכי הגשמת האחריות הפלילית והוצאתה אל הפועל, הן בהליכי טרום משפט, הן במהלכו והן לאחריו; כי הנורמות המסדירות את הטלת המאסר על תנאי, הארכתו והפעלתו, באות להגשים את האחריות הפלילית והוצאתה אל הפועל; וכי יש לראות נורמות אלו, אפוא, כנורמות דיניות, במובחן מנורמות מהותיות המגדירות את היקף האחריות בפלילים. המשיבות נסמכות גם על עמדות המלומדים, לפיהן הסוגיה של מאסר על תנאי והפעלתו נכללת בנושא "סדר הדין הפלילי". בהקשר זה מפנות המשיבות, בין-השאר, לדבריו של פרופ' גבריאל הלוי (חבר הוועדה) בספרו "תורת הדיון הפלילי" (הוצאת הקרייה האקדמית אונו ו"בורסי הוצאה לאור", תשע"א-2011, כרך א' עמ' 174): "מטרת הנורמה המהותית בפלילים היא הגדרת היקפה של האחריות הפלילית, בעוד מטרת הנורמה הדיונית בפלילים היא הגשמת הטלת האחריות הפלילי והוצאתה לפועל". כן מציינות הן, כסיוע לעמדה זו, כי גם בספרות המקצועית נדונה סוגיית המאסר על תנאי בספרים בעניין "סדר הדין הפלילי", ולא בספרות בדבר המשפט הפלילי המהותי או בספרות הנוגעת לדיני הראיות (כך בספריו של פרופ' גבריאל הלוי, וכך בספריו של י' קדמי ז"ל). בנוסף לאמור, מציינות המשיבות כי הענישה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

היא חלק מן האכיפה, ולפיכך נכללת בביטוי – "סדרי הדין הפלילי לרבות סמכויות חקירה ואכיפה". סבורני – מבלי צורך לקבוע מסמרות בהבחנה הכללית, הלא פשוטה, בין הדין המהותי בפלילים לבין הנורמות הדיוניות – כי לא נפל כל פגם של אי-סבירות בהחלטת הוועדה לראות בשאלה הקונקרטית בעניין הפעלת המאסר על תנאי, כשאלה בעניין הנורמות הדיוניות בפלילים, ובפרט כשמדובר בנורמה שמטרתה הגשמת האחריות הפלילית והוצאתה אל הפועל. פרשנות הוועדה בעניין שאלה זו היא פרשנות סבירה, ההולמת את לשון תקנה 18 ומתיישבת עם תכלית התקנה ותכליתן של בחינות ההסמכה; ועל-כן, אין עילה להתערב בשיקול דעתה המקצועי לראות בשאלה כבאה בגדרו של הביטוי – "סדרי הדין הפלילי לרבות סמכויות חקירה ואכיפה". מכאן, שדין הטענה בדבר היעדר סמכות לכלול את השאלה במבחן, להידחות.

19. שאלות 94 ו-98: בשאלה 94 נדרשה התייחסות לשאלה, למי יש לפנות בבקשה למשפט חוזר על הרשעת עורך-דין בדין משמעתי, לאחר פסק-דין חלוט. אין חולק, כי התשובה לכך היא תשובה ג' – הגשת בקשה לראש לשכת עורכי הדין, זאת על-יסוד הוראות חוק שיפוט המשמעת (משפט חוזר), תשכ"א-1961, והתוספת לו. בשאלה 98 נשאלו הנבחנים על ועדת המינויים שהוקמה בחוק לשכת עורכי הדין, ואין מחלוקת שהתשובה הנכונה היא ד' – "ועדת המינויים ממנה את חברי בתי הדין המשמעתיים", שכן היא עולה מסעיף 15 לחוק לשכת עורכי הדין. הסעיף שפרשנותו שנויה במחלוקת בין הצדדים הוא סעיף 18(10) לתקנות – "אתיקה מקצועית, חוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, והכללים שהותקנו לפיו". חלק מהעותרים טוענים, בין-היתר, כי התיבות "חוק לשכת עורכי" ו"הדין והכללים שהותקנו לפיו" מתייחסות רק לאתיקה מקצועית.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

לשיטת העותרים, שאלה 94 נשאלה בחוסר סמכות, הואיל והמענה עליה אינו קשור באתיקה מקצועית לפי כללי האתיקה המפורטים בחוק לשכת עורכי הדין ובכללי האתיקה שהותקנו מכוחו, אלא בבקשה לקיום משפט משמעתי חוזר, שעניינו הוסדר בחוק כללי אחר – חוק שיפוט המשמעת (משפט חוזר), שאוזכר לעיל. לטענתם, גם שאלה 98 אינה נכללת בחומר הבחינה לפי תקנה 18(10) לתקנות, שכן אין כל קשר בין נושא האתיקה, לבין שאלת מינויים של דיינים לבית-הדין למשמעת. המשיבות גורסות, כי תקנה 18(10) מתייחסת לשלושה נושאים נפרדים: אתיקה מקצועית, חוק לשכת עורכי הדין וכן הכללים שהותקנו על-פיו; וכי הדבר נלמד מנוסח הסעיף וסימן הפסיק שבין כל נושא לנושא. לשיטת המשיבות, שאלה 94 נכללת בתוך נושאי הבחינה המוגדרים בתקנה 18(10) לתקנות, שכן המשפט המשמעתי החוזר נכלל בנושא "אתיקה מקצועית"; ושאלה 98 נכללת אף היא בגדר נושאי הבחינה, שכן היא עולה מסעיף 15 לחוק לשכת עורכי הדין, כאשר חוק זה מהווה נושא בפני עצמו בהתאם לתקנת המשנה האמורה. דין טענות העותרים, בעניין היעדר סמכות לכלול את שתי השאלות האמורות, להידחות. פרשנות הוועדה, לפיה תקנה 18(10) לתקנות מתייחסת לשלושה נושאים משנה נפרדים, הולמת את לשון התקנה, ובפרט לאור ההפרדה בפסיק, בין הנושאים. אין גם כל הגיון בפרשנות המצמצמת שהציגו העותרים, לפיה התקנה מתייחסת רק לנושא האתיקה, בזיקה לחוק לשכת עורכי הדין והכללים שהותקנו על-פיו; וכי הנבחנים לא אמורים ללמוד את יתר הוראות החוק והכללים, זולת בעניין האתיקה. לשון התקנה, וכן תכלית הבחינות, קרי – בחינת כישוריו המשפטיים של הנבחן והידע שלו בעניינים מעשיים שיהיו רלבנטיים לתפקידו כעורך דין, תומכת בפרשנות, לפיה על הנבחנים, כעורכי דין לעתיד, לגלות ידע הן בתחום האתיקה המקצועית, והן בכל הוראות חוק לשכת עורכי הדין והכללים שהותקנו מכוחו – הוראות המסדירות

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

את עיסוקם. משנקבע, כי תקנה 18(10) מתייחסת לשלושה נושאי משנה נפרדים – האתיקה המקצועית, החוק והכללים, אין גם עילה להתערב בשיקול הדעת של הוועדה הבוחנת, לפיה השאלות שבמחלוקת באות בגדרם של נושאי המשנה האמורים; זאת הן לגבי שאלה 94 – בדבר הליכי משפט משמעותי חוזר, שהוועדה ראתה כחלק מנושא "האתיקה המקצועית"; והן בעניין שאלה 98 – לגבי הרכב בית-הדין המשמעותי, שעל-פי הוועדה נכלל בנושא "חוק לשכת עורכי הדין". מדובר בפרשנות סבירה, ואין עילה להתערב בשיקול דעתה המקצועי של הוועדה בנדון.

הבקשות לפסילת השאלות קונקרטיות או להכרה בחלופות נוספות כתשובות נכונות 20. מכאן לדיון בעתירות העותרים לפסילת השאלות קונקרטיות, או להכרה בחלופות נוספות כתשובות נכונות, בנושאים שלא הועלתה טענה על הסמכות לכלול אותם בבחינה בהתאם לתקנה 18 לתקנות. כפי שכבר צוין בסקירת המסגרת המשפטית לעיל, בית-המשפט לעניינים מנהליים משמש כערכאת ביקורת שיפוטית על-פי כללי המשפט המינהלי. הוא אינו מהווה ערכאת ערעור מקצועית עליונה על שיקול דעתה של הוועדה הבוחנת – בניסוח שאלות הבחינה, בבחירת התשובה הנכונה ובדיון בהשגות שהונחו לפניה – המחייבות ידע מקצועי ספציפי. אין הוא ממיר את שיקול דעתה של הוועדה בשיקול דעתו והוא לא בא בנעליה; זאת בכל תחום מקצועי, ובכלל זה תחום עריכת הדין, למרות הידע המקצועי שיש לבית-המשפט בנושאים הנדונים בשל היותם מתחום המשפט, ובפרט כאשר מדובר בוועדה מקצועית של תשעה חברים בהרכבה שצוין לעיל. על-כן, מתחם ההתערבות של בית-משפט זה בהחלטות הוועדה הבוחנת – בנושאי השאלות, התשובות וההשגות – הוא צר ומוגבל למקרים שבהם ניתן להוכיח, על-פני הדברים, עילה להתערבות

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

שיפוטית בהתאם לכללי המשפט המינהלי, כמו – חריגה מסמכות, אפליה פסולה, שיקולים זרים, שרירות, או אי-סבירות קיצונית הנחזית על-פניה בניסוח השאלות או בבחירת התשובה הנכונה; או פגמים אחרים היורדים לשורש שיקול הדעת המינהלי. בצד זאת, לא ניתן לשלול אפשרות להתערבות שיפוטית, גם בעניין נכונות השאלות והתשובות, זאת במקרים קיצוניים ונדירים, כדי למנוע עיוות דין ולשם עשיית צדק.

לנוכח ריבוי העתירות הרבות המוגשות בעניין בחינות ההסמכה של הלשכה בכל מחזור של בחינות, וריבוי "השאלות הנתקפות" במגוון טענות המופנות כלפי שיקול דעתה של הוועדה, עולה התהייה – האם על בית-המשפט בפסק-דינו לפנות לבדיקה ולניתוח משפטי של כל אחת משאלות הבחינה הרבות הנדונות בעתירות, לסקור את הרקע המשפטי בעניינה של כל שאלה, ליתן חוות דעתו המשפטית לגבי התשובה הנכונה לה והתאמת החלופות הנוספות כתשובות אפשריות, ולבחון האם נפל פגם של חוסר בהירות בשאלה, ואם כן – באיזו מידה. בדרך זו, כאמור, יהפוך בית-המשפט הן לערכאת ערעור עליונה בבחינה, והן לגורם שיידרש אף בעקיפין להכין מעין "פתרון בית-ספר" מפורט ומנומק לשאלון הבחינה תוך התייחסות למכלול טענות הצדדים. על-רקע האמור נפסק, כי ככלל – על בית-המשפט להימנע "מירידה לזירה" ומלבחון את השאלות והתשובות לגופן, שעה שטענות העותרים מופנות נגד שיקול דעתה של ועדה בוחנת בניסוח השאלות ובקביעת התשובות, בכל תחום מקצועי, לרבות בתחום עריכת הדין; זאת להבדיל ממקרים שבהם מועלות טענות בדבר חוסר סמכות או פגם מינהלי אחר היורד לשורש שיקול הדעת המינהלי, שעשוי להצדיק התערבות שיפוטית. בצד זאת נקבע, כי שיקול הדעת של הוועדה אינו בלתי מוגבל, ובמקרים החריגים

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

המתאימים תיבחנה גם שאלות ותשובות לגופן. דומה, כי על בית-המשפט להידרש לבירור מפורט של שאלות ותשובות קונקרטיות, אגב הכרעה במחלוקות בעניינן, רק כאשר מוצגת תשתית לכאורית, לפיה ניתן להוכיח על-פני הדברים – פגמים היורדים לשורש שיקול הדעת המינהלי, או פגמים חריגים אחרים המצדיקים התערבות שיפוטית לשם עשיית צדק ומניעת עיוות דין.

21. כאמור, כל אחת מקבוצות העותרים מבקשת לפסול שאלות שונות, או להכיר בחלופה נוספת כתשובה נכונה, בטענה שנפל פגם של חוסר סבירות קיצוני בניסוח השאלה או בבחירת התשובה הנכונה. בסך הכל מלינים הם על כ-20 שאלות – כחמישית משאלות המבחן (זאת בנוסף לחמש השאלות שנדונו לעיל בסוגיית הסמכות להכללתן במבחן). על-רקע ריבוי העתירות הנדונות, מספרן הניכר של השאלות הנתקפות ומגוון הטענות המופנות כלפי שיקול דעתה של הוועדה, אדרש בשלב ראשון, בדיון בעניין כל שאלה, לפירוט השאלה ותשובה שנקבעה כתשובה נכונה. בהמשך אבחן, האם בעניינה של כל שאלה קונקרטית הועלו טענות העוברות, בהיבט הלכאורי, סף מסוים המקים עילה להתערבות שיפוטית בהחלטת הוועדה הבוחנת, אשר מצדיק התייחסות פרטנית, בירור והכרעה בנושאי השאלה והתשובות לה.

אקדים ואציין כבר עתה, כי בדיקת מכלול טענותיהם של העותרים השונים, לגבי כל השאלות, אינה מגלה עילה מתחום המשפט המינהלי, להתערבות בהחלטות הוועדה הבוחנת ובשיקול דעתה – לא בשלב ניסוח ואישור השאלות והתשובות, לא בשלב הבדיקה המוקדמת לאחר המבחן ולא בשלב ההשגות. בחינת כל אחת מהטענות, בזיקה לשאלות השונות, מעלה כי העותרים

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תוקפים את החלטות הוועדה הבוחנת לגבי כל אחת מהשאלות – בין בניסוח השאלות ובין בבחירת התשובה הנכונה; וכי מדובר, אפוא, בטענות "ערעוריות" מובהקות על שיקול דעתה המקצועי של הוועדה, שאינן מקימות עילה לביקורת שיפוטית. העותרים מלינים על אי-סבירות החלטות הוועדה הבוחנת בעניינן של כל השאלות הנדונות, אותה הגדירו כ"חוסר סבירות קיצוני", כדי לפתוח שער להתערבות שיפוטית. ואולם, לא הוכחו על-פני הדברים, לגבי שאלה כלשהי ממכלול השאלות הנדונות, עילות להתערבות שיפוטית בהתאם לכללי המשפט המינהלי – אף לא חוסר סבירות קיצוני הנחזה על-פניו בניסוח השאלות או בבחירת התשובה הנכונה, או פגמים אחרים היורדים לשורש שיקול הדעת המינהלי. מכאן, אף לא נדרשות בחינה מפורטת והכרעה במחלוקות לגופן. כן אמנע מלהתייחס באופן נפרד לכל אחת מהעותרות ולכל אחת מהטענות, אלא אך לאלו שנמצאו מחייבות התייחסות או בירור. אפנה להלן לשאלות הקונקרטיות, ואלו תידונה לפי סדר העלאתן בעתירות, ולא לפי מניינן הסידורי.

22. שאלה 5: הדיון בשאלה זו, במובחן ממרבית השאלות האחרות, מצדיק התייחסות מפורטת יחסית. להלן נוסח שאלה 5: "מורן תובעת את ד"ר גינסבורג בגין רשלנות רפואית על סך 1,000,000 ₪. לאחר שד"ר גינסבורג מגישה חוות דעת רפואית מטעמה, מעוניינת מורן לתקן את התביעה בכמה עניינים וגם לתקן את סכום התביעה ל-1,500,000 ₪. מה הדין?"
- א. מורן רשאית לבקש מבית המשפט לתקן את כתב התביעה; אם בקשתה תאושר תוכל לתקן את כתב התביעה בתוך 15 ימים מהמועד שבו הומצאה לה חוות הדעת.
- ב. מורן רשאית לתקן את כתב התביעה מבלי לקבל רשות מבית המשפט; באפשרותה לעשות כן בתוך 15 ימים מהמועד שבו הומצאה לה חוות הדעת.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

ג. מורן רשאית לתקן את כתב התביעה בהתאם לחוות הדעת, אולם אינה רשאית לבקש סכום גבוה יותר משהתבקש בכתב התביעה המקורי.

ד. מורן רשאית לבקש מבית המשפט לתקן את כתב התביעה; אם בקשתה תאושר תוכל לתקן את כתב התביעה בתוך 30 ימים מהמועד שבו הומצאה לה חוות הדעת".

הוועדה קבעה שהתשובה הנכונה לשאלה היא תשובה ב', בהסתמך על הוראת תקנה 136 לתקנות סדר הדין האזרחי, שזו לשונה: "בעל דין רשאי, תוך 15 ימים מהיום שהומצאה לו חוות דעתו של המומחה, לתקן, בלי נטילת רשות מבית המשפט, את כתב טענותיו לאור האמור בחוות הדעת; היה בעל הדין תובע, רשאי הוא לתקן את הסעד שביקש, בין להעלאה ובין להפחתה, בין להרחבה ובין לצמצום".

העותרים גורסים, כי תקנה 136 חלה רק כאשר מדובר בחוות דעת של מומחה מטעם בית-המשפט, ולא כאשר מדובר בחוות דעת של מומחה מטעם מי מהצדדים, וכי על-פי נוסח השאלה, אין כל חלופה מתאימה כתשובה נכונה. הם מפנים להחלטתו של בית-המשפט העליון (כב' השופט (כתארו אז) א' רובינשטיין) ברע"א 9615/06 חנה קריפלובסקי נ' ישיבת נזר ישראל מוסדות תורה (4.2.07), בבקשת רשות ערעור על החלטת בית-משפט מחוזי, לפיה נמחק כתב הגנה מתוקן, שהוגש על-יסוד חוות דעת של נתבע, ללא קבלת רשות מבית-המשפט. בהחלטתו ציין בית-המשפט העליון, בין-השאר, כי "תקנה זו לא פורשה עד תום ובבהירות מלאה באשר לשאלה, האם תחולתה היא אך על מינוי מומחה שמונה מטעם בית המשפט, או אף על מומחה מטעם אחד מן הצדדים"; וכי

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

“שאלה היא איפוא האם תקנה 136 היא המשך ישיר של התקנות המסדירות בעיקרון וברובן את פעולתו של המומחה שמונה מטעם בית המשפט, מה שיייתכן על-פי מרבית סביבתה החקיקתית, וכפי שסבר בית המשפט המחוזי – או שמא חלה היא גם על מומחה מטעם צד”. בצד זאת, החליט בית-המשפט העליון בהחלטתו האמורה, שלא לקבוע מסמרות בשאלה האם התקנה חלה לא רק על חוות דעת של מומחה מטעם בית-המשפט אלא גם על חוות דעת מטעם צד שכנגד, ולהותיר את החלטת בית-המשפט המחוזי על כנה, מן הטעם שאין להחיל התקנה על חוות דעת מטעם בעל הדין מבקש התיקון, **בצינו**: “דעתי כשלעצמי נוטה לפירושו של בית המשפט המחוזי, אף אם אינו נטול ספקות, וזאת על-פי מכלול הנתונים. ואולם, וכאן ההסבר מדוע איני סבור שיש צורך להכריע בשאלה או לקבוע מסמרות – לדידי, אף בפירוש הליברלי ביותר החורג מדל”ת אמותיו של המומחה מטעם בית המשפט, אין להחיל את תקנה 136 על חוות הדעת שהוגשה מטעם המבקש לתקן את כתב ההגנה בכבודו ובעצמו, כבנידון דנן. פרשנות כזו, ובכך צדק לדעתי – בכל הכבוד – בית המשפט המחוזי, משמעה מתן חופש לבעל דין לתקן את כתב טענותיו ללא נטילת רשות בכל שלב בו יחפוץ לעשות כן, ככל שיקדים לתיקון חוות דעת של מומחה מטעמו. ברי, כי מצב דברים זה אינו הגיוני, והוא מנוגד לשאיפה לניהולו של ההליך המשפט באופן יעיל ותכליתי”. עוד מפנים העותרים להחלטה נוספת של בית-המשפט העליון (כב' השופט זילברטל) ברע”א 2540/16 פלוני נ' מדינת ישראל (26.6.16), אשר ניתנה לאחרונה בעניין תחולת תקנה 136, לאחר הגשת העתירות דנן. באותה החלטה ציין בית-המשפט: “התקנה שבמוקד דיוננו אמנם מאפשרת לבעל דין לתקן את כתב טענותיו לאחר שהוגשה חוות דעת (למצער מומחה מטעם בית המשפט, ראו: רע”א 9615/06 קריפלובסקי נ' ישיבת נזר ישראל מוסדות תורה (4.2.07)), ללא נטילת רשות מבית המשפט, ולא רק לעניין הסעד המבוקש. ואולם התקנה מורה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

בפירוש כי תיקון מעין זה ייעשה לאור האמור בחוות הדעת ובזיקה אליה, והיא אינה מקנה לבעל הדין חופש פעולה לתקן את כתב הטענות בהתאם לשיקול דעתו" (ההדגשה במקור).

העותרים טוענים, כי התשובה שנקבעה כנכונה על-ידי הוועדה (תשובה ב'), היא שגויה, משני טעמים: האחד – הואיל ולשיטתם תקנה 136 חלה, על-פי פרשנות הפסיקה, רק על מומחה מטעם בית-המשפט; והשני – היות ובשאלה צוין שהתובעת מעוניינת "לתקן את התביעה בכמה עניינים וגם לתקן את סכום התביעה", שעה שעל-פי תקנה 136, כפי שאף הובהר לאחרונה בפסיקה, הרשות לתקן את כתב הטענות ללא נטילת רשות מבית-המשפט, היא לאור האמור בחוות הדעת ובזיקה אליה, והתיקון המבוקש על-פי השאלה, קרי – תיקון "בכמה עניינים", חורג מהמסגרת האמורה. משכך גורסים העותרים, כי התשובה הנכונה לשאלה 5, בנתוני השאלה, היא כי על התובעת להגיש בקשה לתיקון כתב טענותיה, בהתאם לתקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי; ואם בקשתה זו תתקבל – עליה להגיש את כתב-הטענות המתוקן בתוך 15 יום ממועד מתן החלטה אם לא קבע בית-המשפט או הרשם מועד אחר, כאמור בתקנה 93 לתקנות (ולא תוך 15 יום מיום קבלת חוות הדעת כמצוין בחלופה א'). על-כן, לשיטתם של מרבית העותרים – כל ארבע החלופות בתשובות לשאלה 5 אינן נכונות, ודין השאלה להיפסל. לטענת כל העותרים, מדובר בשאלה לא בהירה, לא ברורה ולא חד-משמעית, ויש לראות את החלטת הוועדה בעניינה כבלתי סבירה באורח קיצוני, באופן המצדיק את פסילת השאלה במבחן. יוער, כי חלק מהעותרים טוענים, כי גם חלופה א' נכונה, אך אין הם מסבירים כיצד האמור בחלופה זו – שלפיה כתב הטענות המתוקן יוגש תוך

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

15 יום ממועד מתן חוות הדעת, מתיישב עם האמור בתקנה 93, לפיה כתב-הטענות המתוקן יוגש בתוך 15 יום ממועד מתן ההחלטה.

המשיבות טוענות, כי אין עילה להתערב בהחלטת הוועדה הבוחנת בעניין שאלה 5. לטענתם, "קריאה פשוטה" של התקנה מלמדת, כי כאשר מוצאת לבעל דין חוות דעת של הצד שכנגד, רשאי הוא לתקן את כתב טענותיו, וכך נוהגים בתי-המשפט. הן גורסות, כי בהחלטה של בית-המשפט העליון ברע"א 9615/06 בעניין קריפלובסקי, לא נשללה האפשרות לפיה תחולת התקנה היא גם על חוות דעת של בעל דין שכנגד; כי גם המלומד א' גורן בספרו "סוגיות בסדר דין אזרחי" (סיגא הוצאה לאור, מהד' 12 תשע"ו, עמ' 336), מצייין כי התקנה אינה מוגבלת למומחה מטעם בית-המשפט בלבד, אלא חלה גם בעניינם של מומחי הצדדים, אם כי הפנה לרע"א 9615/06 בעניין קריפלובסקי, לעניין הגבלת אפשרות התיקון על-ידי אותו צד שמגיש את חוות הדעת (לעיל, בהערת שוליים 95). לטענת המשיבות, על-רקע ההלכה, לפיה על הנבחן לבחור את "התשובה הנכונה ביותר" מבין התשובות המוצגות בשאלה, והיות שאין כל הלכה ששוללת את האפשרות לתקן את כתב-התביעה בעקבות חוות דעת שמגיש הצד שכנגד, תשובה ב' שנקבעה על-ידי הוועדה "היא לכל הפחות נכונה ביותר". באשר לטענת העותרים, לפיה התובעת מבקשת לתקן את תביעתה בנושאים שאינם עולים מחוות הדעת, מציינות המשיבות, כי קריאה פשוטה של השאלה מלמדת שהרצון לתקן את כתב הטענות התעורר לאחר הגשת חוות הדעת של הנתבעת ובעקבות האמור בה; כי על הנבחן לקרוא את השאלה "קריאה פשוטה המבוססת על השכל הישר ומחשבה סבירה"; כי כל נבחן שהכיר את תקנה 136 לא היה נזקק להתלבט בתשובה; וכי מכל מקום – לא עלה בידי

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

העותרים להצביע על חוסר סבירות קיצוני בשאלה, וגם באשר לטענה זו תקפה הלכת "התשובה הנכונה ביותר".

סבורני, כי לא קמה עילה להתערבות שיפוטית של בית-משפט זה בהחלטת הוועדה הבוחנת בעניין שאלה 5. נקודת המוצא לדיון היא, שהשאלה האם תקנה 136 לתקנות סדר הדין האזרחי חלה רק על חוות דעת של מומחה מטעם בית-המשפט, או שמא גם על חוות דעת של הצד שכנגד, טרם הוכרעה בפסיקת בית-המשפט העליון, ונותרה אי-ודאות מסוימת בעניינה, זאת על-רקע ההחלטה בברע"א 9615/06 בעניין קריפלוברסקי. על-רקע זה, ייתכן כי היה מקום להימנע מהצגת השאלה, שכן רצוי לכלול בבחינות הסמכה שאלות שהתשובות עליהן הן ברורות וחד-משמעיות בחקיקה ובפסיקה. עם זאת, על-רקע מתחם ההתערבות הצר בהחלטותיה המקצועיות של הוועדה הבוחנת כמבואר בהרחבה לעיל, וכל עוד לא קיימת הלכה המסייגת את החלת תקנה 136 על חוות דעת של מומחה מטעם צד שכנגד, לא מצאתי הצדקה שבית-משפט יכריע במצב המשפטי, שנותר כאמור ללא הכרעה בפסיקת בית-המשפט העליון, ויחליף את שיקול הדעת המקצועי של הוועדה הבוחנת בעניין תחולת התקנה האמורה, בשיקול דעתו. לא הונחה תשתית להוכחת טענת העותרים, לפיה בהחלטת הוועדה הבוחנת לראות את התקנה כחלה גם על חוות דעת של הצד שכנגד, נפל פגם של חוסר סבירות קיצוני, או פגם אחר היורד לשורש שיקול הדעת המינהלי. העובדה שפרשנות תקנה 136 לא נתחווה עד תום בפסיקת בית-המשפט העליון, לא מקימה, כשלעצמה, עילה לפסול את השאלה; אם כי כאמור, רצוי לכלול במבחן שאלות שהתשובות להן ברורות וחד-משמעיות. במצב דברים זה, לא קמה עילה להתערבות שיפוטית בהחלטת הוועדה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

הבוחנת, הן בניסוח השאלה והן בקביעת התשובה הנכונה; בפרט כאשר יתר התשובות אינן נכונות על-פניהן, הואיל ואין חולק כי אינן מתיישבות עם האמור בתקנות – בין אם מדובר בתקנה 136 המתייחסת לתיקון כתב-טענות ללא קבלת רשות, ובין אם מדובר בתקנות 92 ו-93 הדנות בתיקון כתב-טענות המותנה בקבלת רשות. אמנם בשאלה צוין, כי התובעת מעוניינת לתקן את תביעתה "בכמה עניינים", ואכן על-פי תקנה 136 הרשות לתקן את כתב-הטענות ללא נטילת רשות מבית-המשפט מותנית בכך שהתיקון יהיה לאור האמור בחוות הדעת; ואולם, למרות שרצוי היה לציין בשאלה "בכמה עניינים לאור האמור בחוות הדעת" (והניסיון מלמד שאין "ניסוח מושלם" של 100 שאלות עם 400 תשובות חלופיות), הרי שקריאת השאלה כפשוטה מלמדת שהתיקון המבוקש הוא לאור חוות הדעת ובעקבותיה. מכל מקום, כפי שכבר צוין, על בחירת התשובה הנכונה חל כלל בחירת "התשובה הנכונה ביותר", מביין ארבע התשובות המופיעות לצדה של כל שאלה, ועל הנבחן לבחור את התשובה הקרובה ביותר, מביין יתר התשובות, לתשובה המלאה; ובעניינו – לא קמה עילה להתערבות בהחלטת הוועדה הבוחנת, לפיה התשובה הנכונה ביותר היא זו שנקבעה על-ידה, קרי – תשובה ב'. על-יסוד האמור לעיל, לא מצאתי מקום לפסול את שאלה 5 או להכיר בחלופה נוספת כתשובה מתאימה.

23. שאלה 28: בשאלה 28 נשאלו הנבחנים על חברה שהפסידה בהשתתפות במכרז בחדרה, "ומעוניינת לפנות לבית המשפט על מנת לתבוע את נזקיה שנגרמו בעקבות פגמים במכרז". לנבחנים הוצגו ארבע חלופות של פתיחה בהליך משפטי: תביעה אזרחית בבית-המשפט המחוזי בחיפה; תובענה מינהלית בבית-המשפט לעניינים מינהליים בחיפה; עתירה מינהלית בבית-

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

המשפט לעניינים מנהליים בחיפה; וערעור מינהלי בבית-המשפט לעניינים מנהליים בחיפה. התשובה שנקבעה כנכונה על-ידי הוועדה, היא השנייה – הגשת תובענה מינהלית בבית-המשפט לעניינים מנהליים בחיפה; זאת על-יסוד הוראת סעיף 5 לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים. סעיף 5 לחוק קובע, כי בית-המשפט לעניינים מנהליים ידון בהליכים שלהלן: עתירה מינהלית נגד החלטה של רשות (סעיף משנה (1)); ערעור מינהלי המנוי בתוספת השנייה לחוק (סעיף משנה (2)); תובענה מינהלית המנויה בתוספת השלישית לחוק (סעיף משנה (3)); ועניין מינהלי אחר שנקבע בחוק אחר, כי בית-המשפט לעניינים מנהליים ידון בו (סעיף משנה (4)). בתוספת השלישית לחוק מצוינת, בין-השאר, "תובענה לתשלום פיצויים שעילתה במכרז כאמור בפסקה 5 לתוספת הראשונה".

אחדים מהעותרים טוענים, כי לאור ההלכה שנפסקה בע"מ 7401/14 קסם מילניום בע"מ נ' רשות שדות התעופה (9.9.15), יש לפסול את השאלה או להכיר גם בתשובה השלישית כנכונה. בהלכת קסם מילניום בע"מ נפסק, כי תנאי להגשת תובענה מינהלית לפיצויי קיום (במובחן מפיצויי הסתמכות) בגין אי-זכייה במכרז הוא תקיפת ההליך המכרזי עצמו, תחילה, בעתירה מינהלית, אלא אם יראה התובע כי אפשרות זו נמנעה ממנו מטעמים שאינם קשורים בהתנהלותו.

הדין עם המשיבות בטענתן, כי דין העתירה בעניין שאלה זו להידחות, הואיל ומעבר להשגה ערעורית, שבת-המשפט המינהלי לא אמור כלל להידרש לה, לא הוצגו נסיבות שיצדיקו ירידה של בית-המשפט "לזירת השאלה" ובירור נכונות השאלה והתשובה. מכל מקום, המשיבות

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

טוענות לגופם של דברים ולמעלה מן הנדרש, כי לא היה בשאלה כל בסיס להשערת העותרים, לפיה החברה טוענת שהייתה אמורה לזכות במכרז ושהיא תובעת פיצויי קיום; כי כפועל יוצא – אין ממש בטענת העותרים לפיה בנסיבותיה של השאלה קמה חובה להגיש עתירה מנהלית תחילה; וכי גם אם היה מדובר במצב שבו יש להגיש עתירה מנהלית תחילה הרי שאת הפיצויים בגין הנזקים ניתן לתבוע רק בתובענה מנהלית, והתשובה השנייה היא למצער "התשובה הנכונה ביותר" מבין הארבע, גם אם איננה מושלמת. ייתכן, כי לאור הלכת קסם מילניום, היה מקום לכלול בשאלה נתונים נוספים או מבהירים לשם בחירת התשובה הנכונה, ואינני קובע זאת. ואולם, הנתונים שבשאלה אינם יוצרים סיטואציה של אי-בהירות על-פניה שאינה מאפשרת בחירת תשובה נכונה ביותר מבין המוצעות. לא נפל, אפוא, פגם של חוסר סבירות קיצוני, או פגם אחר היורד לשורש שיקול הדעת המינהלי – בניסוח השאלה ובבחירת התשובה המתאימה ביותר, המצדיק התערבות שיפוטית; ולא קמה כל עילה להתערבות בהחלטת הוועדה; מה-גם, שטעמי המשיבות בתשובתן אף מקובלים עליי לגופם. לפיכך, דין הטענות בעניין שאלה 28 להידחות.

24. שאלה 33: שאלה זו התייחסה למקרה שבו בית-המשפט המחוזי בירושלים נדרש לשמיעת עדותה של עדת ראייה לאירוע, שמאושפזת בבית-חולים פסיכיאטרי בתל-אביב, ואשר על-פי תיעוד רפואי של מנהל בית-החולים, נבצר ממנה לצאת מבית-החולים מחמת מצבה הנפשי, אך ניתן לשמוע את עדותה בין כותלי בית-החולים בתל-אביב. הפרקליטות ביקשה, כי הרכב השופטים יישב בדין בבית-החולים לצורך שמיעת העדות, והסניגור הותיר את ההחלטה לשיקול דעת בית-המשפט. הנבחנים נשאלו "מה הדין?" ביחס לארבע תשובות: האחת – אפשר לשמוע את העדות בבית-

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

החולים; ; השנייה – אפשר לשמוע את העדות בבית-החולים, רק אם תתקבל הסכמת נשיא בית- המשפט המחוזי בירושלים; השלישית – אפשר לשמוע את העדות בבית-החולים, רק אם תתקבל הסכמת נשיא בית-המשפט המחוזי בתל-אביב; והרביעית – אפשר לשמוע את העדות בבית- החולים, רק אם תתקבל הסכמת נשיא בית-המשפט העליון. הוועדה קבעה, כי התשובה הנכונה לשאלה היא השלישית, זאת בהתאם להוראת סעיף 34(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, הקובע: "בית משפט מחוזי רשאי לשבת לדין בעניין מסוים, כולו או מקצתו, במקום שאינו מקום מושבו, אם ראה לעשות כן למען הצדק או למען יעילות הדין, ובלבד שלא ישב במקום שמחוץ לאזור שיפוטו אלא בהסכמת נשיא בית המשפט המחוזי שהמקום האחר נמצא באזור שיפוטו".

חלק מהעותרים טוענים, כי התשובה הנכונה לשאלה היא הראשונה, שכן חל על המקרה, לשיטתם, סעיף 110 חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן – חוק סדר הדין הפלילי), הקובע כי "נוכח בית המשפט כי נבצר מעד לבוא לבית המשפט, רשאי הוא לגבות את עדותו במקום אחר". לטענתם, סעיף 110 לחוק סדר הדין הפלילי (שנוסחו הקודם היה בחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965) נחקק לאחר הוראת חוק בתי המשפט, ובהיותו חוק מאוחר וחוק ספציפי להליך פלילי, הרי שהוא גובר על הוראת סעיף 34 לחוק בתי המשפט; ומשכך, ניתן לגבות את העדות ללא הסכמת נשיא בית-המשפט המחוזי בתל-אביב. על-כן גורסים חלק מהעותרים, כי החלופה שנקבעה על-ידי הוועדה אינה נכונה, ואף מנוגדת לחוק, ומשכך – החלטת הוועדה חורגת ממתחם הסבירות באופן קיצוני, ויש להורות על פסילת השאלה. העותרים סומכים את טענתם על

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

היחס שבין הסעיפים על דבריו של בית-המשפט המחוזי בתל-אביב (כב' השופט שטרנמן) בהחלטתו בת"פ (ת"א) 157/87 מדינת ישראל נ' רפאל כהן (פ"מ כרך תשמ"ח, חלק שני, תשמ"ח-1998, עמ' 330). באותה החלטה הביע השופט דעתו, כי סעיף 110 לחוק סדר הדין הפלילי הוא בבחינת הוראה מיוחדת לעומת סעיף 34 לחוק בתי המשפט, ועל-כן גובר עליו, בהיותו הוראת חוק ספציפית ומאוחרת; אך בה בעת לא שלל את האפשרות לפיה כללי הפרשנות מטילים על בית-המשפט לנסות ליישב בין החוקים לבל תימצא סתירה ביניהם. ואולם, מכל מקום, הדברים נאמרו באמרת אגב, שכן באותו מקרה מדובר היה בגביית עדות בשגרירות ישראל בחו"ל, ולא באזור של בית-משפט מחוזי אחר. המשיבות גורסות, כי נוסח סעיף 110 לחוק סדר הדין הפלילי אינו סותר את נוסח סעיף 34 לחוק בתי המשפט המאפשר לשבת בדין באזור שיפוטי אחר רק בהסכמת נשיא בית-המשפט המחוזי באזור האחר; וכל שקובע סעיף 110 הוא שבית-משפט רשאי לגבות עדות שלא בתוך בית המשפט, ואין הוא מתייחס כלל לשאלת הרשות, ואף לא לשאלת אזור הרשות. כן טוענות המשיבות, בהסתמך על ספרו של הנשיא בדימוס פרופ' א' ברק, "פרשנות במשפט", כרך ב' עמ' 333, כי יש לצאת מההנחה שחוקים אינם סותרים זה את זה ויש לפרשם ב"הרמוניה חקיקתית", כמשתלבים זה בזה; ולפיכך כאשר אין הכרח לראות סתירה, יועדף הפירוש המונע סתירה. על-כן לשיטתם, בענייננו – כאשר הוראת חוק סדר הדין הפלילי אינה מתייחסת לנטילת הרשות, אלא שותקת בעניין זה, לאור הוראת חוק בתי המשפט והתכלית החקיקתית העומדת ביסודה – הפירוש המתבקש הוא שגם בעניין פלילי נדרשת נטילת רשות, כאמור. המשיבות מוסיפות, כי פסק-הדין של בית-המשפט המחוזי שעליו נסמכו העותרים, צוטט על-ידם באופן חלקי בלבד; שכן באותו עניין נדונה סיטואציה אחרת – של גביית עדות מחוץ לתחום המדינה, ובית-המשפט לא שלל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

את האפשרות הפרשנית, לפיה יש לקרוא את שני החוקים בהרמוניה ובהתאמה, כל אימת שמדובר בגביית עדות באזור שיפוטי אחר.

לא הוכחו על-פני הדברים, גם לגבי שאלה זו, עילות להתערבות שיפוטית בהתאם לכללי המשפט המינהלי, למרות הכתרת הטענה כ"אי-סבירות קיצונית" של החלטת הוועדה. לא הוכחו חוסר סבירות קיצוני בניסוח השאלה או בבחירת התשובה הנכונה, או פגמים אחרים היוורדים לשורש שיקול הדעת המינהלי; ואין עילה, אפוא, להתערב בהחלטת המקצועית של הוועדה הבוחנת, אשר נסמכה על הוראות החוק ויישום כללי הפרשנות המקובלים.

26. שאלה 47: בשאלה זו, בתחום פשיטות הרגל, נשאלו הנבחנים: "איזה משפט אינו נכון בנוגע להליכי פשיטת רגל?". הוועדה קבעה שרק המשפט המסומן ב' אינו נכון, בעוד שאר השלושה – א' ג' ו-ד' – נכונים. במשפט שסומן ב' נאמר: "החל ברגע שניתן צו כינוס נכסי החייב לא רשאי שום אדם לפתוח בהליך לגביית חובו ללא רשות מבית המשפט הדין בתיק פשיטת הרגל". אין חולק, כי המשפטים ג' ו-ד' נכונים. חלק מהעותרים טוענים, כי גם תשובה א', שזו לשונה, אינה נכונה: "בית המשפט רשאי לקבוע כי חייב שניתן צו לכינוס נכסיו אך טרם הוכרז פושט רגל ישלם לנאמן על נכסיו כל חודש תשלום קבוע"; ונוכח העובדה שהוצגו שתי חלופות שאינן נכונות – יש לפסול את השאלה, או להכיר גם בחלופה הראשונה כתשובה נכונה לשאלה. בהקשר לתשובה הראשונה טוענים העותרים, כי גם היא לא נכונה, שכן בשלב שבו החייב טרם הוכרז פושט רגל עדיין לא ממונה נאמן, והתשלום בשלב זה הוא לכונס הנכסים הרשמי – כאמור

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

בסעיף 18 ב לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"מ-1980 (להלן - הפקודה). לכך מגיבות המשיבות וטוענות, כי התשלום העיתי לכונס הרשמי – אף הוא בבחינת תשלום "לנאמן", שכן הכונס הרשמי הנו נאמן על נכסי החייב גם לפני ההכרזה; וזאת הן לאור הוראת סעיף 114 לפקודה, המורה כי "עד למינוי נאמן יהיה הכונס הרשמי לנאמן, ומשנתמנה נאמן יסובו ויוקנו מיד לנאמן שהתמנה", והן לאור סעיפים נוספים בפקודה שמהם עולה דבר היותו של הכונס נאמן בפועל על נכסי החייב, כמו סעיפים 20 ו-23. עוד טוענים העותרים, כי החלופה ב' אשר נבחרה על-ידי הוועדה כחלופה המתאימה (בהיותה משפט שאינו נכון), היא שגויה, שכן הוועדה יצאה מההנחה שנושה מובטח רשאי לפתוח בהליך לגביית חובו, בלא צורך ברשות מבית-המשפט שדן בפשיטת הרגל. לטענת העותרים, עמדה זו היא שגויה, הואיל ולשיטתם – מסעיף 8 לפקודה עולה שגם נושה מובטח חייב לפנות לבית-המשפט שדן בפשיטת הרגל. לטענה זו משיבה הוועדה, כי סעיף 20(א) לפקודה מורה שלאחר מתן צו כינוס ובאין הוראה אחרת "לא תהיה תרופה לנושה נגד החייב לו חוב בר-תביעה, ולא ייפתח שום נושה בתובענה או הליכים משפטיים אחרים, אלא ברשות בית המשפט...". וכי סעיף 20(ב) מחריג את עניינו של נושה מובטח שבידיו ערובה, אשר רשאי לפעול לממשה ללא רשות כלשהי מבית-המשפט, בצינו – "הוראות סעיף זה אינן באות לגרוע מכוחו של נושה מובטח לממש את ערבותו או לעשות בה בדרך אחרת". המשיבות מבהירות, כי סעיף 8 לפקודה, שעליו נסמכים העותרים, עוסק בסיטואציה שבה מחליט נושה מובטח, מטעמים השמורים עמו, ליזום בקשת פשיטת רגל נגד חייב, במקום לממש את ערבותו בהליכי מימוש ערובה שאינן טעונים אישור בית-המשפט. על-כן, מציינות המשיבות, המשפט שבתשובה ב', שלפיו שום נושה אינו רשאי לפתוח בהליכי גביה ללא רשות בית המשפט – אינו נכון, שכן יש נושה שרשאי לעשות

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

זאת – נושה מובטח שאינו יוזם של הליכי פשיטת רגל; וזו התשובה הנכונה לשאלה 47. סבורני, כי גם בעניין שאלה זו מדובר בטענות "ערעוריות" של העותרים, המופנות כלפי שיקול דעתה המקצועי של ועדת הבחינות בפרשנות הוראות החיקוק הרלבנטיות, אשר אינן מצדיקות על-פני הדברים בירור מפורט על-ידי בית-המשפט המינהלי, בבחינת "ירידה לזירת הטענות" והכרעה בהן. החלטת הוועדה, לראות בתשובה ב' כתשובה נכונה, כמו-גם ההחלטה לראות בתשובה א' כתשובה לא נכונה, הן החלטות מקצועיות הנסמכות על הוראות הפקודה. יוער למעלה מן הנדרש, כי עמדת המשיבות, שלפיה נושה מובטח יכול לפתוח בהליכי גביה מבלי להידרש לקבלת רשות של בית-המשפט של פשיטת הרגל, המעוגנת בהוראת סעיף 20(ב) לפקודה, גם עולה מהפסיקה (ע"א 8044/13 ששון לוי נ' שיכון ובינוי נדל"ן השקעות בע"מ 13.2.14). לא הוכח, אפוא, על-פני הדברים, חוסר סבירות קיצוני בניסוח השאלה או בבחירת התשובה הנכונה, או פגמים אחרים היורדים לשורש שיקול הדעת המינהלי. משכך, מדובר בטענה "ערעורית"; ואין עילה, אפוא, להתערב בהחלטה המקצועית של הוועדה הבוחנת ובשיקול דעתה, לראות בתשובה ב' כתשובה הנכונה ביותר לשאלה. אשר-על-כן, יש לדחות העתירות גם ביחס לשאלה זו.

27. שאלה 55: להלן נוסח השאלה שהוצגה לצדדים: "שאלו ויהונתן הסכימו בכתב על הקמת שותפות עסקית ביניהם שאינה במקרקעין (החוזה הראשון). במסגרת זו הסכימו כי הצד שיפעל לפירוק השותפות ישלם לשותפו פיצוי מוסכם בסך 100,000 ₪. לאור הצלחתם החליטו בעל-פה על הקמת שותפות עסקית נוספת ביניהם שאינה במקרקעין באותם תנאים (החוזה השני). החוזה הראשונה נגנב על-ידי גורם לא ידוע. יהונתן החליט לפרק את שתי השותפויות, ושאלו תבע בבית-משפט את הפיצוי המוסכם בגין פירוקן. יהונתן מתכחש לקיומם של שני החוזים. מה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

הדין?: א – אפשר להוכיח את קיומם של שני החוזים באמצעות עדותו בעל-פה של שאול; ב – אפשר להוכיח את קיומו של החוזה הראשון בלבד באמצעות עדותו בעל-פה של שאול; ג – אפשר להוכיח את קיומו של החוזה השני בלבד באמצעות עדותו בעל-פה של שאול; ד – אי אפשר להוכיח באמצעות עדותו בעל-פה של שאול אף לא אחד משני החוזים".

הוועדה בחרה בחלופה ב' כחלופה נכונה, ולעניין זה הסתמכה (כמפורט ברשימת האסמכתאות שפורסמה על-ידה), על סעיף 80 לחוק הפרוצדורה האזרחית העותומני, אשר קובע כי "תביעות הנוגעות להתחייבויות וחוזים או לשותפות, למוכסנות או להלוואות שעל-פי הרגיל והנהוג הם נעשים במסמך בכתב, והעולות על עשר לירות, צריך להוכיח במסמך בכתב". סעיף 82 לחוק הנ"ל קובע, כי "הוראות סעיף 80 לא תהיינה חלות במקרים הבאים שבהם אפשר להוכיח את התביעה על-ידי עדים, ואלה הם: (א)...; (ב)...; (ג)... בתביעות שנעשה בהן שטר ונאבד, מבלי צדיית הנושה".

חלק מהעותרים טוענים, כי לפי סעיף 80, ההגבלה שלפיה ניתן להוכיח הסכם רק באמצעות מסמך בכתב, חלה רק כאשר לפי הרגיל והנהוג, הסכמים מסוג זה נעשים בכתב; ואולם, לשיטתם לא הוצג בשאלה נתון, שלפיו הסכם השותפות השני שנכרת בעל-פה בין שאול ויהונתן, הגו הסכם, שלפי הנהוג והרגיל, נהוג לעורכו בכתב, וייתכן שמדובר בהסכם אשר בפרקטיקה הקיימת בעולם העסקים המודרני כלל לא נערך בכתב. מכאן, לשיטתם, המשיבות לא היו רשאיות להניח כי מדובר בשותפות עסקית אשר לפי הנהוג יש לערוך אותה בכתב, בפרט כאשר לא היה נתון באיזה שותפות עסקית מדובר. לטענתם, מדובר בשאלה שחורגת ממתחם הסבירות באופן קיצוני, בפרט כשמדובר

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

– כלשון חלק מהם – "בחוק ישן נושן ארכאי ואיזוטרי אשר בינו לבין המציאות אין ולא דבר". המשיבות גורסות, כי התשובה הנכונה היא זו שנקבעה על-ידי הוועדה, שכן על-פי המתואר בשאלה, ההסכם הראשון נערך בכתב, אך המסמך אבד שלא באשמתו של שאול, ולפיכך קם החריג שבסעיף 82(ג) לחוק, המאפשר הוכחת התביעה ללא כל מסמך בכתב; ומכיוון שההסכם השני נערך בעל-פה, בניגוד לנהוג, אין אפשרות להוכיחו בעדות בעל-פה בלבד. לטענתן, השאלה נסבה על שותפות עסקית, הכוללת הסכמה על פיצוי מוסכם בשיעור ניכר ללא קשר לנזק; ועל-כן, קריאה של הנתונים בשאלה כפשוטם, המבוססת על השכל הישר והמחשבה הסבירה, מביאה למסקנה שמדובר בחוזה שנהוג לעשותו במסמך בכתב. הן מדגישות, כי ההנחות האמורות סבירות דיין, בכדי שלא ייווצר כל חוסר סבירות קיצוני בשאלה; וכי אין מדובר בסוגיה איזוטרית.

אף לגבי שאלה זו, מדובר בטענות "ערעוריות" של העותרים, המופנות נגד שיקול דעתה המקצועי של ועדת הבחינות, אשר אינן מצדיקות על-פני הדברים בירור מפורט על-ידי בית-המשפט המינהלי. מכל מקום, התשובה הנכונה שנקבעה על-ידי הוועדה, כמפורט לעיל, הולמת את הוראות חוק הפרוצדורה האזרחית העותומני, והתשתית העובדתית שעמדה ביסוד השאלה בבחירת התשובה נלמדת ממכלול הנתונים שהוצגו בשאלה, כפשוטם. כאמור, השאלה נסבה על שותפות עסקית, הכוללת הסכמה על תשלום פיצוי מוסכם בשיעור ניכר ללא קשר לנזק; זאת בהמשך להתקשרות הראשונה בכתב בין הצדדים המהווה אינדיקציה לנהוג ולמקובל; ועל-כן, אין עילה להתערב בהחלטתה של הוועדה, לפיה קריאה של הנתונים בשאלה כפשוטם, המבוססת על השכל הישר והמחשבה הסבירה, מביאה למסקנה שמדובר בחוזה שנהוג לעשותו במסמך בכתב.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

לא הוכח אפוא, כי נפל פגם של חוסר סבירות קיצוני בבחירת השאלה והתשובה הנכונה ביותר מבין התשובות, או פגם אחר היורד לשורש שיקול הדעת המינהלי בעניין זה; ואף לא ניתן לקבוע כי מדובר ב"סוגיה איזוטרית", אשר מצדיקה את פסילת השאלה. לפיכך, דין העתירה אף בעניין שאלה זו, להידחות.

28. שאלה 61: על-פי נתוני השאלה, גזר בית-משפט השלום על נאשם עונש מאסר בפועל "שאורכו כמשך תקופת המעצר עד למועד מתן גזר-הדין". מיד בתום הקראת גזר-הדין, הודיע התובע לבית-המשפט כי בכוונתו לערער על קולת העונש ולעתור למאסר ממושך יותר, ולכן ביקש מבית-המשפט לצוות על המשך מעצרו של הנאשם. הנבחנים נשאלו מה הדין בעניין זה, ובמסגרת ארבע תשובות חלופיות קבעה הוועדה שהתשובה הנכונה ביותר היא תשובה ג' – "בית-המשפט רשאי, אם שוכנע שיש חשש שהנאשם יימלט, לצוות על מעצרו של הנאשם לתקופה שלא תעלה על 72 שעות לצורך הגשת הערעור". הוועדה קבעה את תשובה ג' כתשובה נכונה ביותר, בהסתמך על סעיף 22(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, הקובע: "ניתן פסק-דין מרשיע נגד נאשם שהוחזק במעצר עד תום ההליכים ולא הוטל עליו עונש מאסר בפועל, והתובע הודיע כי בכוונתו לערער על קולת העונש ולבקש מאסר בפועל, רשאי בית-המשפט שהרשיע את הנאשם לשחררו בערובה או, אם שוכנע שיש חשש שיימלט, לצוות על מעצרו לתקופה שלא תעלה על 72 שעות לצורך הגשת הודעת ערעור". חלק מהעותרים טוענים, כי סעיף 22(א) לחוק הנ"ל אינו חל בסיטואציה המתוארת בשאלה, דהיינו – לגבי מי שהוטל עליו עונש מאסר בפועל ש"נבלע" בימי מעצרו עד לתום ההליכים; ולכן התשובה שנבחרה אינה נכונה ומנוגדת

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

להוראות החוק. לכך משיבה הוועדה, כי פרשנות תכליתית של סעיף 22(א) לחוק הנ"ל, מלמדת על תחולתו של הסעיף גם על מי שימי מאסרו "נבלעו" בימי מעצרו; קרי – הן מי שלא הוטל עליו עונש מאסר, והן מי שריצה את המאסר בחופף למעצר, ואמור להשתחרר מיד עם מתן גזר-הדין. לעניין הפרשנות התכליתית של סעיף 22(א) לחוק הנ"ל שממנה נגזרת המסקנה האמורה, הפנו המשיבות למספר החלטות, חלקן בעניין סעיף 22(ב) לחוק שמהן ביקשו לגזור גזירה שווה וללמוד על הרציונל המצדיק את הפרשנות האמורה (ב"ש (י-ם) 8638/09 מדינת ישראל נ' אחמד עטון (18.5.09); בש"פ 3408/00 ציון רובבשי נ' מדינת ישראל (16.5.00); בש"פ 5024/07 מדינת ישראל נ' סאלח דיאב (10.6.07); ע"פ 1405/16 מדינת ישראל נ' אסחאק טורשאן (19.4.16); וכן ראו בש"פ 7717/10 חיים חבר נ' מדינת ישראל (1.11.10). סבורני, כי לא הוכחו על-פני הדברים, גם לגבי שאלה זו, עילות להתערבות שיפוטית בהתאם לכללי המשפט המינהלי; שכן מדובר בהשגה ערעורית על פרשנות הוועדה את הוראות הדין הרלבנטיות; ולא הוכח כי בפרשנות זו נפל פגם של אי-סבירות קיצוני בניסוח השאלה או בבחירת התשובה הנכונה, או פגם אחר היורד לשורש שיקול הדעת המינהלי. משכך, אין עילה, אף בעניין שאלה זו, להתערב בהחלטת המקצועית של הוועדה הבוחנת; באשרה את השאלה ובקביעתה כי התשובה הנכונה ביותר היא תשובה ג'. לפיכך, דין העתירות להידחות גם בעניין שאלה 61.

29. שאלה 70: בשאלה זו צוין, כי נאשם הורשע באישום בעבירת גניבה, וזוכה מאישום בעבירת איזמים, וכי בטרם גזירת הדין בעבירת הגניבה מעוניינת המאשימה לערער על הזיכוי מעבירת האיזמים. הנבחנים נשאלו, מה הדין? והוצגו ארבע תשובות: א – "כל אישום עומד בפני

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עצמו, לכן התביעה רשאית לערער על הזיכוי בשל זה בזכות"; ב – "התביעה רשאית לערער על הזיכוי בשלב זה רק אם תינתן לה רשות"; ג – "התביעה אינה רשאית לערער על הזיכוי בשלב זה"; ד – "התביעה אינה רשאית לערער על הזיכוי בשלב זה, אלא אם תינתן הסכמתו של הנאשם לכך". התשובה שנבחרה על-ידי הוועדה כתשובה נכונה היא תשובה ג', לפיה התביעה אינה רשאית לערער על הזיכוי בשלב זה, זאת בהסתמך על הוראת סעיף 195 לחוק סדר הדין הפלילי, הקובעת כי "הכרעת-הדין וגזר-הדין מהווים יחד את פסק-הדין" בצד הוראות סעיף 195 לחוק האמור, לפיה ערעור מוגש על "פסק-דין". מכאן, מציינות המשיבות, כי אין אפשרות ערעור על הכרעת-דין בטרם ניתן גזר-דין; ועל-כן התשובה שנבחרה היא התשובה הנכונה לשאלה. העותרים לא חלקו על-כך שאין אפשרות לערער על הכרעת-דין בטרם ניתן גזר-דין; אך טוענים, כי לא ברור מהשאלה האם היא עוסקת בכתב-אישום אחד הכולל שני אישומים, או שמא מדובר בשני כתבי-אישום נפרדים; ולטענתם, הנתון החסר, מצדיק את פסילת השאלה. אין כל ממש בטענת העותרים, שכן השאלה מדברת, כפשוטה, על שני אישומים, ולא מתייחסת כלל ועיקר לשני כתבי-אישום נפרדים. צודקות המשיבות, כי אין בסיס לטענת העותרים בדבר חוסר סבירות קיצוני בשאלה, וכי טענות חלק מהעותרים בעניין זה "מהוות חוסר סבירות קיצוני בקריאת השאלה". אשר-על-כן, נדחית העתירה גם בעניין שאלה 70.

30. שאלה 17: בשאלה 17 נשאלו הנבחנים כדלהלן: "עו"ד ישראלי מייצג נתבע בתביעת נזיקין. בד בבד עם הגשת כתב-ההגנה הגיש עו"ד ישראלי הודעת צד שלישי. הצד השלישי לא הגיש כתב הגנה, והמועד להגשתו חלף. קבוע בתיק מועד לקדם משפט. מה הדין?". הוועדה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

קבעה, כי התשובה הנכונה היא תשובה ג' – "הנתבע רשאי לעתור למתן פסק-דין על תנאי נגד הצד השלישי כבר בשלב קדם המשפט", זאת בהסתמך על תקנות 143 ו-223 לתקנות סדר הדין האזרחי. אין חולק, כי יתר התשובות אינן נכונות; ואולם חלק מהעותרים טוענים כי התשובה שנבחרה על-ידי הוועדה אינה נכונה אף היא, ויש להורות על פסילתה של השאלה בכללותה.

תקנה 143 לתקנות סדר הדין האזרחי מגדירה את סמכויות השופט בקדם משפט, ובין השאר מורה, בתקנת משנה (2) – כי בית-המשפט מוסמך "להחליט בדבר... הודעות לצד שלישי ומתן הוראות לבירור תובענה שהוגשה על דרך הודעה לצד שלישי"; בתקנת משנה (9) – כי בית-המשפט מוסמך "ליתן פסק-דין, לרבות פסק-דין חלקי בתובענה, במידה שמתברר כי אין לנתבע ההגנה בפני התביעה"; ובתקנת משנה (10) – כי בית-המשפט מוסמך "להורות כל הוראה בסדר הדין שיש בה כדי לפשט את הדיון או להקל עליו". תקנה 223(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, המצויה בפרק ההודעות לצד שלישי, ואשר כותרתה – "פסק-דין על תנאי בהודעה", מורה כי "בית-המשפט או הרשם, לפי העניין, רשאי לתת פסק-דין נגד הצד השלישי בשעת הדיון בתובענה, לאחר סיומו או לאחר פסק-דין בתובענה; אולם בעל הדין שנתן את ההודעה רשאי לבקש שיידחה מתן פסק-דין נגד הצד השלישי עד לאחר שיקיים את פסק הדין נגדו באותה תובענה".

העותרים טוענים, כי מהמילים "בשעת הדיון בתובענה", שבתקנה 223(א), יש ללמוד כי הסמכות ליתן פסק-דין נגד הצד השלישי היא רק בשלב שבו החלה שמיעת ההוכחות, ולא בשלב קדם המשפט, המתואר בנתוני השאלה. המשיבות גורסות, כי אין בסיס לטענת העותרים, בתקנות

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

ובפסיקה; וכי מלשון תקנה 143 עולה שהתקנה מסמיכה שופט לתת הוראות בקדם משפט לבירור הודעת צד שלישי, וממילא – אם אין הגנה בתובענה זו, גם לתת פסק-דין לגביה, המותנה בתוצאות התובענה העיקרית – כאמור גם בתקנה 223(א). הן מוסיפות וטוענות, כי אין כל היגיון פרשני שיכול להתיישב עם טענת העותרים, לפיה בית-המשפט מוסמך ליתן את פסק-הדין בהודעה לצד השלישי מחמת היעדר הגנה, רק בפתח ישיבת ההוכחות, ולא בשלב קדם המשפט; כי הדבר אף מתיישב עם האמור בתקנה 221 לתקנות, לפיה אם לא הגיש הצד השלישי כתב-הגנה – "רואים אותו כאילו הודה בתוקפו של פסק הדין נגד בעל הדין, בין שנתקבל בהסכמה ובין באופן אחר, ושפסק הדין לזכות בעל הדין נגדו"; וכי בשורה של מקרים ניתנו, כבשגרה, פסקי-דין מותנים נגד הצד השלישי בישיבת קדם המשפט (כמפורט באסמכתאות שצוינו על-ידן).

לפנינו דוגמת סרק נוספת של העלאת טענה ערעורית, שבית-המשפט לא אמור להידרש לה. חלק מהעותרים, אשר העלו טענה זו, לא הצביעו על פגם של אי-סבירות קיצוני העולה מניסוח השאלה או בבחירת התשובה הנכונה; ולמעלה מן הנדרש, אעיר, כי התשובה שנקבעה על-ידי הוועדה כתשובה נכונה, הולמת את הוראות הדין, כמפורט בתשובת המשיבות. משכך, דין העתירה לפסילת שאלה 17, להידחות.

31. שאלה 20: שאלה 20 התייחסה ל"בקשה לאיחוד עניינים", בהליכי פשיטת רגל. השאלה מתייחסת לדין החל בעניינם של שני בני זוג, שכל אחד הגיש בנפרד לאותו בית-משפט, בקשה להיות מוכרז כפושט רגל, בהליך נפרד ובמועד אחר, וכאשר בין השניים קיים ניגוד עניינים מהותי.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

הנבחנים נשאלו, מה הדין בעניין הצעתו של עורך דינו של הבעל "לקיים את הדיון במאוחד עם אשתו"? הוועדה קבעה, כי מבין ארבע התשובות שהוצגו, התשובה הנכונה היא תשובה א' – "הבעל" יכול להגיש בקשה לאיחוד עניינים, ובית המשפט או הרשם רשאי להורות על איחוד התיקים". זו התשובה הנכונה, לשיטתה, בהסתמך על תקנה 520 לתקנות סדר הדין האזרחי, המורה: "עניינים אחדים התלויים ועומדים בבית-משפט אחד וכרוכות בהן שאלות דומות של משפט או של עובדה, רשאי בית-המשפט או הרשם, לפי שיקול דעתו, להורות על איחודם, בין לפי בקשת אחד מבעלי הדין ובין אם מיוזמת עצמו, ובתנאים שיהא ראוי לו".

אחדים מהעותרים גורסים, כי בשאלה נפל פגם של חוסר סבירות קיצוני, הואיל ונשמטו פרטים מהותיים אשר בלעדיהם לא ניתן לענות נכונה על השאלה, שכן יש בשאלה עירוב מושגים שגוי של "איחוד עניינים" ו"איחוד תיקים". הם מציינים, כי תקנה 520 מתייחסת לאיחוד עניינים התלויים ועומדים בפני אותו בית-משפט, כאשר מדובר בשאלות דומות של משפט או עובדה, ללא הכרח שתתקיים זהות בין בעלי הדין; וכי בחלופה שנבחרה על-ידי המשיבות, נפל פגם, שכן בסיפא היה צריך לציין כי בית-המשפט רשאי להורות על איחוד העניינים, ולא איחוד התיקים. צודקות המשיבות, כי מדובר בעתירת סרק בעניין שאלה זו, הן היות שמדובר בטענה "ערעורית", שבית-המשפט לעניינים מנהליים אינו אמור להידרש לה; והן למעלה מהנדרש ולגופו של עניין – הואיל וקריאת השאלה כפשוטה, המבוססת על השכל הישר והמחשבה הסבירה מובילה למסקנה שאיחוד הדיון משמעו איחוד הדיון בתיקים הנפרדים. משכך, דין העתירה בעניין שאלה זו, להידחות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

32. שאלה 29: השאלה עוסקת בדין החל בהצעת מועמדים מטעם חברי הכנסת לתפקיד נשיא המדינה. להלן נוסח השאלה: "לקראת הבחירות לנשיא המדינה, הציע חבר כנסת א' שלושה מבין חבריו לכנסת כמועמדים לתפקיד נשיא המדינה: ב', ג' ו-ד'. בתום המועד להצעת מועמדים, לאחר שסוכם כל ההצעות, התברר שחבר הכנסת ב' הוצע על-ידי 11 חברי כנסת, חבר הכנסת ג' הוצע על-ידי 9 חברי כנסת, וחבר הכנסת ד' הוצע על-ידי 10 חברי כנסת. מה הדין?". הוועדה קבעה, כי התשובה הנכונה היא ב' – "חבר הכנסת ב' יכול להיות מועמד לתפקיד נשיא המדינה. חברי הכנסת ג' ו-ד' לא יכולים להיות מועמדים לתפקיד נשיא המדינה". סעיף 6(2) לחוק יסוד: נשיא המדינה, קובע כי "מי שעשרה חברי כנסת לפחות הציעו את מועמדותו יהיה מועמד לנשיא המדינה, אלא אם כן פחת מספר המציעים מעשרה בשל מחיקת שם של חבר הכנסת כאמור בפסקה (3)". סעיף 6(3) לחוק היסוד מורה "שיתף עצמו חבר הכנסת בהצעה של יותר ממועמד אחד, יימחק שמו של חבר הכנסת מרשימת המציעים של כל המועמדים שהציע; פחת מספר המציעים של מועמד מעשרה בשל מחיקת שם מרשימת המציעים, רשאי חבר הכנסת שלא שיתף עצמו באף הצעה לצרף את שמו לרשימת המציעים של אותו מועמד, לא יאוחר משמונה ימים לפני יום הבחירה".

העותרים טוענים, כי בנתוני השאלה חסרים פרטים רבים כדי להשיב עליה תשובה נכונה; ולפי נוסח הדברים, ניתן גם להסיק שהיא מתייחסת למצב שבו לאחר פטילת הקולות של חבר הכנסת א', הוצע חבר הכנסת ב' על-ידי 11 חברי כנסת, חבר הכנסת ב' על-ידי 9 חברי כנסת, וחבר הכנסת ד' על-ידי 10 חברי כנסת. לשיטתם, הואיל ובנתוני השאלה חסרים פרטים, כדי שניתן יהיה לענות עליה תשובה נכונה – הכללת השאלה במבחן, כמו-גם בחירת התשובה הנכונה, עולים כדי

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

חוסר סבירות בשל טעות שבדין ושיקול דעת לקוי. משכך, מבקשים הם לפסול את השאלה בכללותה. המשיבות גורסות, כי טענת העותרים, לפיה המילים: "לאחר שטוכם כל ההצעות" יכולות להתפרש כמתייחסות לשלב שלאחר בדיקת כל ההצעות, אינה יכולה להתקבל. לשיטתן, "לסכם" משמעו "לספור ולסכום את הכמות של ההצעות", ואין כל רמז לבדיקת ההצעות. אילו היה מדובר בשלב שלאחר בדיקת ההצעות, היה על השאלה לנקוט ביטוי "לאחר שנבדקו ההצעות", או "לאחר שנבחנו ההצעות". לכן ברור, לגרסת המשיבות, כי המספרים שבנתוני השאלה מתייחסים למצב שלפני בדיקת ההצעות; וכי קורא השאלה יודע שלאחר בדיקת ההצעות יתברר שחבר הכנסת א' הציע שלושה מועמדים ולכן קולו ייגרע. עוד מוסיפות המשיבות, כי אילו לאחר בדיקת ההצעות עסקינן, לשם מה טרח השואל לציין שחבר הכנסת א' הציע שלושה מועמדים, שהרי אין הדבר מעלה ומוריד לעניין השאלה והתשובה הנכונה, שכן ממילא המספרים של מספר המציעים של כל מועמד מתייחסים למצב שלאחר פסילת הצעותיו. לגרסתן, נבחן סביר שקורא את השאלה, מבין שהנתון לפיו חבר הכנסת א' הציע שלושה מועמדים הוא נתון בעל חשיבות לשאלה; וקריאה פשוטה של השאלה, מחייבת את ההבנה כי מדובר בכמות ההצעות האבסולוטית ולא בכמות ההצעות הכשרות. דין טענות העותרים לעניין השאלה הנדונה, להידחות. לא הוכח כי בשאלה, אשר נועדה לבחון את הידע של הנבחנים בהליכי בחירת נשיא המדינה, נפל פגם בניסוח, שעלול היה להטעות את הנבחנים; ובכל מקרה – לא הוכח פגם של אי-סבירות קיצוני המצדיק התערבות בהחלטת ועדת הבחירות. צודקת הוועדה, כי קריאה פשוטה של השאלה, המבוססת על השכל הישר ומחשבה סבירה, בפרט על-רקע הוראות סעיף 6 לחוק יסוד: נשיא המדינה, מובילה לכך שהתשובה הנכונה לשאלה היא זו שנקבעה על-ידי הוועדה. לפיכך, דין העתירה בעניין שאלה 29 להידחות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

33. שאלה 48: שאלה זו עוסקת במתן צו עיכוב יציאה מן הארץ במסגרת "מסלול מקוצר", כאמור בסעיף 20 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967. בשאלה שהופנתה לנבחנים צוין כלהלן: "לאושרית, זוכה בהוצאה לפועל, הליך נגד רמי שזה לו תיקו היחיד בהוצאה לפועל, החייב לה 7,000 ₪ מכח פסק-דין. אושרית ביקשה לפתוח את ההליך במסלול המקוצר, ובמסגרת ההליך הגישה בקשה למתן צו עיכוב יציאה מן הארץ נגד רמי. מה הדין?". הוצעו ארבע תשובות: א – אי-אפשר לפתוח הליך במסלול המקוצר בגין חוב העולה 5,000 ₪; ב – אי-אפשר לתת צו עיכוב יציאה מן הארץ בגין חוב הנמוך מ-10,000 ₪; ג – "אי אפשר לתת צו עיכוב יציאה מן הארץ במסגרת המסלול המקוצר"; ו-ד – הרשם רשאי לתת צו עיכוב יציאה מן הארץ בנסיבות שתוארו. הוועדה בחרה כתשובה נכונה את תשובה ג'. סעיף 20(א) לחוק ההוצאה לפועל מורה כדלהלן: "בחר הזוכה בביצוע חיוב במסלול מקוצר כאמור בסעיף 20, זכאי הוא כי יינקטו אף ורק ההליכים המפורטים להלן: (1) עיקול כספים של החייב וזכויות החייב לקבלת כספים הנמצאים בידי צד שלישי; (2) עיקול כלי רכב של החייב".

העותרים טוענים, בין-השאר, כי על-פי אתר האינטרנט של רשות האכיפה והגבייה, שאמנם אינו מקור תחיקתי, אך מהווה "מקור בר-סמכות", במסלול המקוצר ניתן להגיש לרשם בקשה לעיכוב יציאה מן הארץ. מכל מקום, לשיטתם, אין בהוראת סעיף 20 לחוק ההוצאה לפועל כדי לגרוע מהסמכות הכללית של רשם ההוצאה לפועל להורות על מתן צו עיכוב יציאה מן הארץ בהתאם לסעיף 14 לחוק, המורה – "היה על הרשם או ההוצאה לפועל יסוד להניח שהחייב עומד

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

לצאת את הארץ בלי לפרוע את החוב או להבטיח פירעונו רשאי הוא לצוות על עיכוב יציאתו מן הארץ...". משכך גורסים אחדים מהעותרים, כי חלופה ג' אשר נבחרה על-ידי הוועדה, שגויה היא; ולפיכך עותרים להורות על פסילת השאלה באופן גורף, או למצער לקבל את חלופה ד' כנכונה. המשיבות גורסות, כי התשובה לשאלה ברורה וחד-משמעית, לאור הוראת סעיף 20 לחוק ההוצאה לפועל, אשר מבהיר כי במסגרת המסלול המקוצר יינקטו אך ורק ההליכים המנויים בסעיף זה, שאינם כוללים עיכוב יציאה מן הארץ. הן מוסיפות ומציינות, כי פרסומי רשות האכיפה והגבייה, בכל הכבוד הראוי, אינן מהוות מקור משפטי, וממילא – אינן חלק מן החומר הנלמד לבחינה; וכי מכל מקום באותו פרסום של רשות האכיפה והגבייה מצוין בהמשך, בעניין "יתרונותיו של המסלול המקוצר", כי "ההליכים שניתן לנקוט במסלול המקוצר הינם רק לגבי כספים ורכבים. לא יינקטו כנגד החייב הליכי מאסר, עיקול מטלטלין, הגבלות או יציאה מן הארץ". למעלה מן הנדרש, לשיטתן, הרחיבו המשיבות בכתב-התשובה את התייחסותן הן לפרשנות המצמצמת והדווקנית בפסיקה להחלת סעיף 14 לחוק ההוצאה לפועל, נוכח זכויות היסוד שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו; והן לתכלית החקיקתית שביסוד הוראת סעיף 20 לחוק, הנלמדת, בין-השאר, מדברי ההסבר להצעת החוק שבה הוסף המסלול המקוצר. המשיבות מוסיפות ומציינות, בין-השאר, כי לנוכח הוראותיו הברורות של החוק בעניין המסלול המקוצר, ועל-רקע תכליתו החקיקתית והגבלת הסכום ל-10,000 ש"ח, יש לפרש את סעיף 20 לחוק כהוראת חוק שאינה מתירה מתן צו עיכוב יציאה מן הארץ במסגרת המסלול המקוצר. מסקנותי, גם בעניין שאלה זו, כי דין העתירה להידחות. טענות העותרים הן למעשה ערעור על החלטתה המקצועית של הוועדה הבוחנת, ובקשה להתערב בשיקול דעתה בעניין הוראת הדין החלה ופרשנותה. גם בעניין שאלה זו לא הוכיחו העותרים, כי

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

נפל בהחלטת הוועדה הבוחנת פגם של חוסר סבירות קיצוני, הנחזה על פניו, בניסוח השאלה או בבחירת התשובה הנכונה, או פגם אחר היורד לשורש שיקול הדעת המינהלי. על-יסוד האמור, נדחת השאלה גם לגבי שאלה 48.

34. שאלה 51: בשאלה 51 צוין, כי הוגש נגד פלוני כתב-אישום בגין עבירת מעשים מגונים במתלונן שלו מוגבלות שכלית, וכתב-אישום נוסף בגין ביצוע עבירה של מעשים מגונים במתלונן אחר הלוקה במוגבלות נפשית. שני המתלוננים הם עדי התביעה היחידים, בנפרד, בכל אחד מההליכים המשפטיים הנפרדים. על-פי השאלה, בטרם מתן עדותם מצא בית-המשפט כי אי אפשר להזהירם לומר את האמת, מאחר שאינם מסוגלים להבין את החובה לומר את האמת, ולכן לא הזהירם. הנבחנים נתבקשו להשיב מה הדין החל. התשובה שנבחרה כנכונה על-ידי הוועדה היא תשובה ב' – "אי-אפשר להרשיע את [המתלונן] בתיק הראשון אלא אם יימצא בחומר הראיות דבר לחיזוק, אולם אפשר להרשיעו בתיק השני ללא צורך בכל תוספת ראייתית שהיא". הוועדה קבעה, כי תשובה ב' היא התשובה הנכונה, לאור הוראת סעיף 18 לחוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית), התשס"ו-2005. סעיף 18(א) לחוק קובע: "מצא בית-המשפט כי לא ניתן להזהיר עד כאמור בסעיף 2 לחוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה), התש"ס-1980, מחמת שהעד אינו מסוגל, בשל מוגבלותו השכלית, להבין את החובה להגיד אמת, רשאי בית-המשפט, אם מצא כי אין בכך כדי לסייע לגילוי האמת, שלא להזהיר עד העומד להעיד בפניו שהוא אדם עם מוגבלות שכלית". סעיף 18(ב) לחוק הנ"ל מורה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

– "לא יורשע אדם על סמך עדות יחידה שהתקבלה בלא אזהרה כאמור בסעיף קטן(א), אלא אם כן ימצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה".

חלק מהעותרים טוענים, כי בשאלה נפל פגם של חוסר סבירות, נוכח עירוב המושגים של מוגבלות שכלית ומוגבלות נפשית; ולשיטתם, לבית-המשפט שיקול דעת רחב בעניין הערכת מהימנותם של עדים הלוקים במוגבלויות שונות. המשיבות גורסות, כי אין בעתירה בעניין זה כל ממש, שכן הוראת סעיף 18 ב לחוק מתייחסת לבעל מוגבלות שכלית בלבד, ולא לבעל מוגבלות נפשית. דין העתירה בעניין שאלה זו להידחות, הואיל ומדובר בטענה "ערעורית" בלבד, שבה מתבקש בית-המשפט לרדת ל"זירת השאלות". החלטת המשיבות בעניין השאלה, ובדבר בחירת התשובה הנכונה ביותר, נסמכת על הוראותיו הברורות של סעיף 18 לחוק הנ"ל; ולא הוכח על-פני הדברים כל פגם של אי-סבירות קיצוני, או פגם אחר היורד לשורש שיקול הדעת המינהלי. משכך, אין עילה להתערב בהחלטת הוועדה לגבי שאלה 51 למבחן.

35. שאלה 67: השאלה עוסקת בחברה שמונה לה מפרק זמני ומעוניינת בעיכוב הליכים. על-פי השאלה, הגישה חברה תביעה בבית-משפט השלום בתל-אביב נגד חברה אחרת, הנתבעת, בגין הפרת הסכם. כחודש לאחר הגשת התביעה, הוגשה בבית-המשפט המחוזי בחיפה בקשה לפרק את החברה הנתבעת, וניתן צו פירוק זמני ומונה לה מפרק זמני. התובעת מעוניינת להמשיך בניהול התביעה, והנתבעת מבקשת לעכב את ההליכים בה. הנבחנים התבקשו לציין, מה מבין ארבעת המשפטים הוא נכון; א' – התובעת צריכה לפנות לבית-משפט השלום בתל-אביב בבקשה לעכב את

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

התביעה; ב' – התובעת צריכה לפנות לבית-המשפט המחוזי בחיפה בבקשה לעכב את התביעה; ג' – התובעת צריכה לפנות לבית-משפט השלום בתל אביב בבקשה לאישור המשך ניהול התביעה; ו-ד' – התובעת צריכה לפנות לבית-המשפט המחוזי בחיפה, בבקשה לאישור המשך ניהול התביעה. את החלטתה – לפיה התשובה ד' היא הנכונה – סמכה הוועדה על הוראת סעיף 267 לפקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983, הקובע כי "משניתן צו פירוק, או משנתמנה מפרק זמני, אין להמשיך או לפתוח בשום הליך נגד החברה אלא ברשות בית-המשפט"; כאשר על-פי סעיף 1 לפקודה, "בית המשפט", הוא בית-המשפט של הפירוק.

העותרים טוענים, בין-השאר, כי שגתה הוועדה בניסוח השאלה, עת לא ציינה מהו הסעד המבוקש: אם אכן מדובר בסעד כספי, הרי שעל החברה לפנות לבית-המשפט של הפירוק במסגרת הליך של מתן הוראות, או באמצעות תובענה אזרחית לאחר קבלת אישור בהתאם לסעיף 267 לפקודה. עוד ציינו הם, כי ניסוח החלופות אינו מספיק ברור, שכן אין מניעה לחברה שבהליכי פירוק לפנות לבית-המשפט המחוזי באמצעות המפרק הזמני, ונתון חסר זה יצר הטעיה אצל הנבחנים. המשיבות גורסות, כי התשובה הנכונה היא זו שבסעיף ד', הנסמכת, כאמור, על הוראת סעיף 267 לפקודה, ואף מתיישבת עם הפסיקה בעניין זה (רע"א 5306/04 אוסאמה ביאעהן אחים בולוס חברה לבניין ושיכון (1978) בע"מ (17.3.05)). מסקנתי, היא כי העותרים לא הוכיחו קיומו של פגם של אי-סבירות בשיקול דעתה המקצועי של הוועדה הבוחנת, או כל פגם מינהלי אחר היורד לשורש שיקול הדעת המינהלי; וניכר כי גם העתירה בעניין שאלה זו הנה השגה "ערעורית" בלבד, שאין לבית-המשפט אמור להידרש לה. אשר-על-כן העתירה בעניין שאלה 67 להידחות אף היא.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

36. שאלה 43: על-פי השאלה, נקבע על-ידי בית-משפט השלום כי הנתבעת חייבת לתובעת סכום של 50,000 ₪ בתוספת ריבית מיום היווצרות החוב, אך לא צוין בפסק-הדין מהו המועד שבו נוצר החוב. רשם ההוצאה לפועל פנה לבית-המשפט בבקשה להבהרת פסק-הדין; ובית-המשפט קבע, כי מועד היווצרות החוב הוא בחודש אוקטובר 2014, ולא בחודש דצמבר 2014 כטענת התובעת. התובעת מבקשת להשיג על קביעה זו. במסגרת ארבע החלופות צוין: א' – התובעת רשאית להגיש ערעור בזכות על ההבהרה; ב' – התובעת רשאית להגיש בקשת רשות ערעור על ההבהרה; ג' – אי אפשר להשיג על ההבהרה לפסק-הדין; ד' – התובעת רשאית להגיש בקשת רשות ערעור על פסק-הדין כולו, לרבות ההבהרה שהוספה לו. הוועדה קבעה, כי התשובה הנכונה היא חלופה א'.

חלק מן העותרים, אשר מלינים על שאלה זו, אינם חולקים על כך שחלופה א' היא נכונה; אך מוסיפים, כי גם חלופה ג' מהווה חלופה נכונה, שכן, לטעמם "לא ניתן להשיג על הבהרה על פסק-דין", אלא רק "לערער עליה". המשיבות מציינות, כי התשובה הנכונה היא תשובה א', בהסתמך על הדין, ובין-השאר על בר"ם 7724/08 הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה חולון נ' אלי מנשה (11.11.08) והאסמכתאות המובאות בו. בכל הנוגע לטענת העותרים, לפיה גם תשובה ג' נכונה, מציינות המשיבות, כי ניכר שהמילה "להשיג" בחלופה השלישית, משמעה, לערער. סבורני, כי אין כל יסוד לעתירת העותרים לפסילת השאלה או להכרה בתשובה ג' כתשובה נכונה נוספת. קריאה פשוטה של השאלה מלמדת, כי בקשתה של התובעת להשיג על הקביעה בעניין הפיצויים,

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

מתייחסת לבקשה לערער על הקביעה האמורה; ומשכך, התשובה הנכונה ביותר לשאלה היא זו שנקבעה על-ידי הוועדה, ודין העתירה בעניין שאלה 43 להידחות.

37. שאלה 13: בשאלה זו נשאלו הנבחנים כדלהלן: "הדס הגישה תביעה בסדר דין מקוצר נגד מורן לסילוק ידה מהמקרקעין שלה בפתח תקווה. מורן, שנכנסה למקרקעין בהתאם לחוזה שעליו חתמה עם מאור, לאחר שזה טען בפניה כי המקרקעין מצויים בבעלותו, הגישה בקשת רשות להתגונן. הבקשה טרם נדונה. מה הדין?". התשובה שנבחרה על-ידי הוועדה כנכונה היא תשובה ב' – "הדס אינה רשאית להגיש תשובה לבקשת הרשות להתגונן. אם יתיר בית-המשפט למורן להתגונן, היא תוכל לשלוח הודעת צד ג' למאור, אם בית-המשפט יתיר לה לעשות כן". הוועדה קבעה, כי התשובה הנכונה לשאלה היא תשובה ב'.

מקצת העותרים גורסים (העותרים בעת"מ 38999-06-16, שאינם מיוצגים על-ידי עורך-דין), כי יש לפסול את השאלה הואיל והיא כוללת סוגיות מהדין המהותי, הנוגעים, לטענתם – לבעלות במקרקעין, לשכירות במקרקעין ואף לדיני שליחות. המשיבות גורסות, כי אין עילה להתערב בהחלטת הוועדה הבוחנת, הן בעניין השאלה והן בדבר התשובה, אשר נסמכת על תקנות 205 ו-217 לתקנות סדר הדין האזרחי. התשובה שנבחרה הולמת את התקנות, שכן בהליך של סדר דין מקוצר התובע אינו רשאי להגיש תשובה לבקשת רשות להתגונן, וככל שיתיר בית-המשפט לנתבעת להתגונן, היא תוכל לשלוח הודעת צד ג', אם בית-המשפט יתיר לה לעשות כן. העותרים לא הוכיחו, כי נפל בניסוח השאלה פגם של אי-סבירות קיצונית הנחזית על-פניה בניסוח השאלה או בבחירת

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

התשובה, ומדובר בהשגה "ערעורית", שבית-המשפט המינהלי אינו אמור להידרש לה; מה-גם שטענותיהם אמורות אף להידחות לגופו של עניין. משכך העתירה בעניין שאלה 13 נדחית.

38. שאלה 37: שאלה זו מתייחסת לסמכות להעמיד לדין בישראל בגין עבירות חוץ. על-פי השאלה, פלוני הוא אזרח ישראלי ואלמונית היא אזרחית מלזיה, ושניהם תושבי מלזיה. ביום 1.1.14 נתן פלוני במלזיה שוחד לעובד ציבור מלזי כדי לקדם את פעילותו העסקית, ובאותו יום נתנה האלמונית שוחד בתחרות ספורט במלזיה. לפי החוק המלזי, מעשיו של פלוני אינם עבירה פלילית ואילו מעשיה של אלמונית באים בגדרה של עבירה פלילית. ביום 1.1.16 עלתה פלונית לישראל והייתה לאזרחית ישראל, והיועץ המשפטי לממשלה נתן את הסכמתו בכתב להעמידה לדין בעבירת השוחד בתחרויות (עבירת עוון) ואת אלמוני בעבירת מתן שוחד לעובד ציבור זר (עבירת פשע). הנבחנים נדרשו לציין, מה הדין מבין ארבע חלופות, והתשובה הנכונה שנקבעה על-ידי הוועדה הייתה תשובה א' – לפיה בית-משפט בישראל מוסמך לדון באישומו של אלמוני וכן באישומה של פלונית. הוועדה סמכה את החלטתה על הוראת סעיף 15 לחוק העונשין.

סעיף 15 לחוק העונשין קובע ש"דיני העונשין של ישראל יחולו על עבירת חוץ מסוג פשע או עוון, שנעברה בידי אדם שהיה, בשעת עשיית העבירה או לאחר מכן, אזרח ישראלי או תושב ישראל". אמנם הרישא של סעיף 15(ב) מחריגה מכך עבירה שאינה עבירה לפי דיני המדינה בה בוצעה, אך כ"חריג לחריג" חוזרת לתחולת דיני העונשין בישראל עבירת שוחד לעובד ציבור זר, כמו מספר עבירות נוספות. על-כן, מוסמך בית-המשפט בישראל לדון את פלוני בעבירת מתן

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

השוחד. באשר לאלמונית, מציינות המשיבות כי דיני העונשין של מדינת ישראל חלים על העבירה מכוח הפיכתה של אלמונית לאזרחית ישראל, שכן סעיף 15 מחיל את הדין גם על מי שהפך לאזרח ישראלי לאחר ביצוע העבירה. מקצת מהעותרים מלינים (העותרים בעת"מ 38999-06-16) על-כך שבשאלה חסרים פרטים רלבנטיים, כמו למשל ביחס לשאלה אם השוחד ניתן לעובד הציבור המלזי בעד פעולה הקשורה בתפקידו. לכך עונות המשיבות, כי בשאלה צוין במפורש שמדובר בתשלום שוחד לעובד הציבור המלזי כדי לקדם פעילות עסקית. לגבי האלמונית, העלו העותרים אפשרות שזו הועמדה לדין וזוכתה במלזיה, ולכך מגיבות המשיבות, כי מדובר בהוספת נתונים לשאלה, שאינה מותרת לנבחן. דין העתירה בעניין שאלה 37 להידחות. כל הנתונים הרלבנטיים לצורך מתן מענה לשאלה נכללו בשאלה, ולא הוכח כי נפל פגם של אי-סבירות כלשהי בהחלטתה של הוועדה הבוחנת, בעניין השאלה והתשובה, המקים עילה להתערבות שיפוטית בשיקול דעתה המקצועי. לפיכך, דין העתירה בעניין שאלה 37, נדחית.

39. שאלה 53: שאלה זו מתייחסת לעדות שנגבתה מילדה בת 12 על-ידי חוקר ילדים, בחשד שפלוני ביצע בה עבירת פציעה. עם סיום גביית העדות החליט חוקר הילדים שלא להרשות את עדותה של הילדה בבית-המשפט. כמה חודשים מאוחר יותר, בטרם החל המשפט נגד הפלוני, החליט חוקר הילדים לאפשר לילדה להעיד במשפט. הוריה סברו שהחלטת חוקר הילדים בעניין זה שגויה. הנבחנים נדרשו להשיב, מה הדין, לגבי ארבע החלופות. החלופה הנכונה שנקבעה על-ידי הוועדה הייתה חלופה ב' – "חוקר הילדים רשאי היה לשנות את עמדתו ולהרשות את עדותה של הילדה. החלטתו בעניין זה יכולה להיבחן מחדש בהוראת בית-המשפט בידי חוקר ילדים בכיר".

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תשובה זו נסמכה על הוראות סעיפים 2(ז) ו-1(ח) לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) התשט"ו-1955, הקובעות שעל חוקר הילדים לבצע הערכה מחודשת של החלטתו בסמוך למשפט, ואם החליט להתיר עדות, רשאי בית-המשפט להורות על בחינת ההחלטה על-ידי חוקר ילדים בכיר.

מקצת העותרים טוענים (העותרים בעת"מ 38999-06-16), בין-השאר, שחוק הנ"ל חל רק כשמדובר בפגיעה אלימה על-ידי קרוב משפחה, ולא ברור מהשאלה שפלוני הפוגע הוא קרוב משפחה. לכך עוונות המשיבות, כי ברור מהשאלה, כנתון, שהחוק חל על המקרה; כי הנבחן כלל לא התבקש לחוות דעה אם החוק חל אם לא; אלא לגלות את ידיעותיו בהוראות החוק עצמו. המשיבות מדגישות, כי מקריאת השאלה כפשוטה, ובהתבסס על השכל הישר והמחשבה הסבירה, לא עולה כל אי-בהירות מהשאלה, ולא נפל כל פגם בעניין התשובה הנכונה שנקבעה, שמבוססת על הוראות הדין; ובפרט כאשר על הנבחן לציין את התשובה "הנכונה ביותר". מסקנתי גם בעניין שאלה זו, הנה, כי מדובר בהשגה "ערעורית" גרידא, שאינה מקימה כל עילה להתערבות שיפוטית; שכן השאלה לא מגלה על-פניה כל פגם של אי סבירות או פגם שיורד לשורש שיקול הדעת המינהלי. מטעם זה, נדחית העתירה גם בעניין שאלה 53.

40. שאלה 69: בשאלה זו צוין, כי נאשם הועמד לדין בגין עבירה של אימים וייצג את עצמו בהליך. לאחר תום השמעת העדים מטעם ההגנה הודיע התובע, כי לנוכח העדויות החדשות החליטה המאשימה לבקש מבית-המשפט להטיל על הנאשם עונש של מאסר בפועל. הנבחנים נשאלו מה הדין; ובתשובה ג' – שנבחרה כתשובה הנכונה על-ידי הוועדה – צוין: "התובע רשאי להודיע

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

לבית המשפט ולנאשם על כוונה לבקש עונש מאסר בפועל בכל שלב, ובלבד שנתגלו נסיבות חדשות או טעמים אחרים המצדיקים זאת וההודעה ניתנה בהזדמנות הראשונה האפשרית".

החלטת הוועדה בעניין זה נסמכה על הוראת סעיף 15א לחוק סדר הדין הפלילי. סעיף 15א(א)(1) לחוק קובע: "סבר תובע כי קיימת אפשרות שיבקש מבית המשפט להטיל על נאשם עונש מאסר בפועל אם יורשע, יודיע על כך התובע לבית-המשפט במועד הגשת כתב-האישום או במועד אחר לפני תחילת המשפט". סעיף 15א(ב) לחוק מוסיף ומורה: "על-אף הוראות סעיף קטן (א)(1), לא מסר התובע הודעה כאמור באותו סעיף קטן לפני תחילת המשפט, וסבר התובע, לאחר תחילת המשפט, כי נתגלו נסיבות חדשות או נמצאו טעמים אחרים המצדיקים, לדעתו, לבקש מבית-המשפט להטיל על נאשם עונש מאסר בפועל, יודיע על כך התובע לבית המשפט ולנאשם בהזדמנות הראשונה".

לטענת מקצת העותרים (העותרים בעת"מ 38999-06-16), יש לפסול את השאלה או לחלופין לקבל גם כנכונה את תשובה ד', שבה צוין: "התובע רשאי להודיע לבית המשפט ולנאשם על כוונה לבקש עונש מאסר בפועל בכל שלב, ובלבד שנתגלו נסיבות חדשות המצדיקות זאת, ההודעה ניתנה בהזדמנות הראשונה האפשרית ובית המשפט מצא כי לא יהיה בדבר כדי לפגוע בכל הזדמנות סבירה של הנאשם להתגונן". מדובר גם במקרה זה, כמו במקרים הקודמים, בטענה "ערעורית" שבית-משפט כלל לא אמור להידרש לנכונות השאלה ולתשובות לגופן, כאשר לא הוצגו כל נסיבות חריגות המצדיקות זאת. הואיל והטענות בעניין שאלה 69 לא מציגות כל פגם של אי-

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים לפני כב' סגן הנשיא י' נועם

- עת"מ 3394-06-16 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 15952-06-16 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16427-06-16 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 26386-06-16 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 38999-06-16 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

סבירות כלשהי בניסוח השאלה ובבחירת התשובה הנכונה ביותר, או פגם אחר שיורד לשורש שיקול הדעת המינהלי, דין העתירה בעניינה להידחות.

41. טענות נוספות שהועלו על-ידי מקצת העותרים, התייחסו לבקשה לקבלת "נקודה רוחבית"; זאת, בין-השאר, בשל הפגמים הנטענים בשאלות ובתשובות, ופרק הזמן הקצר שהוקצה לנבחנים במתן מענה לכל השאלות. דין הטענות בעניין זה, אשר הועלו בעיקר על-ידי העותרים בעת"מ 38999-06-16, להידחות, ולו מן הטעם שלא הוכחו הפגמים הנטענים העומדים ביסוד הבקשה לקבלת הנקודה הרוחבית. אוסיף, כי ערב מתן פסק-הדין הגישו העותרים בעת"מ 38999-06-16 בקשה לקבלת מסמכים מהמשיבות. בקשה זו נדחת, הואיל ולא לא הוצג כל טעם המצדיק היענות לבקשה בכלל; ובשלב זה בפרט – למעלה משבועיים לאחר תום הדיון בעתירה וערב מתן פסק-הדין.

**בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים
לפני כב' סגן הנשיא י' נועם**

- עת"מ 16-06-3394 עאמר ותד נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-15952 אביגיל אבו נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-16427 הילה סבג נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-26386 עופר חיימוף נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 16-06-38999 חן לביא נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

סוף דבר

42. על-יסוד האמור לעיל, נדחות כל העתירות.

בנסיבות העניין ישלמו כל עותרת ועותר, מבין עשרות העותרים, ללשכת עורכי הדין הוצאות בסכום של 1,200 ₪.

מזכירות בית-המשפט תמציא עותקים מפסק-הדין לצדדים.

ניתן היום, כ"ח תמוז תשע"ו, 3 באוגוסט 2016, בהיעדר הצדדים.

יורם נועם, סגן נשיא